

Vår första konvention med Frankrike och de många lösenstämplar som följde

av Bertil I. Larsson

Inledning

Denna uppsats ska handla om 1854 års postala konvention mellan Frankrike och Sverige/Norge och framför allt då om de många lösenstämplar som den gav upphov till. Ja, många blev det om man betänker att det levererades stamper till inte mindre än 27 svenska huvudtyper av lösenstämplar, varav några dessutom uppträder med två eller flera varianter. Därtill kommer åtminstone 14 norska lösenstämplar samt de franska, som trots sitt egendomliga utseende inte var speciella för just denna konvention utan representerar ”fransk standard”, innebärande att man i många fall har svårt att avgöra vilket lösenbelopp som avses.

Inga kommentarer kommer att lämnas beträffande de norska och franska stämpelarna, eftersom de ligger utanför mitt samlingsområde och har medtagits enbart för fullständighetens skull. Möjligen kan dock norska samlare ha glädje av den sammanställning som visas.

Jag har valt att börja med att citera artikel 20 från den preussisk-svenska konventionen av år 1852, eftersom den utgör en förberedelse och förutsättning för konventionen med Frankrike. Därefter citeras ordagrant sistnämnda konventions svenska text så som den utsändes till våra postkontor och den kommenteras kort. Den följs av en mycket kortfattad och summarisk översättning av tillhörande expeditionsreglemente till vilket ingen svensk översättning synes ha blivit tryckt. Tyvärr är de franska portosammanställningar som

BERTIL I. LARSSON är född 1931. Han tog efter avslutad folkskola anställning på en elfirma och har sedan dess varit elektriciteten trogen. En lägre ingenjörsexamen följde och så småningom, efter fritidsstudier, civilingenjörsexamen på KTH. De nära femtio yrkesverksamma åren har fördelats tämligen jämnt mellan dels teknik, krönt av chefskapet för ASEA's konstruktionskontor för stora, roterande maskiner dels internationella affärer, krönt av chefskapet för ASEA's vattenkraftverksamhet. De sista tio arbetsåren ägnades åt internationell affärsverksamhet med London som bas och där avnjutes nu pension tillsammans med hustru Kersti, även hon filatelist.

tillhör reglementet så finstiltat att de inte lämpar sig för direktåtergivning utan jag har förenklat och överfört även dem till svenska och till en stil, som förhoppningsvis är mera lättläst. Eftersom de ger de förutsättningar som gällde för tillverkning av stämpelstamparna är de att betrakta som fundamentala.

Tidigare ej publicerade franska dokument, vilka visar avtryck av de använda svensktillverkade lösenstamparna, visar att det finns åtta svenska stämplor, som jag inte har sett på brev.

Tillkomsten av nya utväxlingskontor, utöver de i konventionen angivna, behandlas liksom tillkomsten av nya stämplor för angivande av svensk lösen.

Därpå följer en anspråklös sammanställning av antalet sedda brev med ifrågasvarande svenska lösenstämplar.

Uppsatsen avslutas med en kopia av en sammanställning av norska lösenstämplar.

Konventionsförberedelse

Redan i de dansk-svenska och preussisk-svenska konventionerna av år 1852 förbereddes för en konvention mellan Frankrike och Sverige.

I den förstnämnda överenskoms att "correspondancen från Sverige och Norge till Frankrike och Algeriet och å andra sidan därom, eller vice versa, skall uti slutne och förseglade säckar eller paketer af Danska Postväsendet befordras emellan Sverige

och Hamburg emot ett Danskt transitoporto af 4 Lübska skillingar per 15 grammer af brevrens sammanlagda nettovikt". Ett antal förbehåll specificerades, bl.a. att den norska, västsvenska och övriga svenska korrespondens skulle sorteras i separata paket för att enklare möjliggöra transit via Danmark om exempelvis Norge så föredrog.

Den preussisk-svenska konventionen specificerar i Artikel 20 nedanstående:

Transito af slutna brefpaketer.

Kongl. Svenska Post-Styrelsen äger rättighet att i transito öfver Preussen låta utväxla postpaketer.

- a. emellan Post-Contoren i Sverige och Svenska Post-Commisariatet i Hamburg,
- b. emellan Post-Contoren i Sverige och svenska Post-Commisariatet i Hamburg å ena sidan och Post-Contoren i Frankrike å den andra,
- c. emellan Post-Contoren i Sverige och Svenska Post-Commisariatet i Hamburg å ena och Post-Contoren i England å andra sidan.

Det Kongl. Preussiska Post-Styrelsen tillkommande Transito-porto skall utgöra:

1. för brefpaketerna emellan Sverige och Hamburg (ad a.), hvilka, endast under den tid regelmässig Ångbåtsfart äger rum, öfverlämnas till Kongl. Preussiska Posterna på vägen öfver Stettin och Stralsund, och hvaruti endast bref till och från sjelfva Hamburg äfvensom till och från Altona få inneslutas:
för hvarje 15 grammer af brevrens nettovikt 3 Sgr., af korsbandens 1/3 Sgr.,
2. för brefpaketerna emellan Sverige och Frankrike (ad b.), hvilkas utväxling emellan Preussen och Frankrike kommer att ske antingen på vägen öfver Belgien och öfver Valenciennes eller på vägen öfver Saarbrück och Forbach:
för hvarje 30 grammer af brevrens nettovikt 1 franc 60 centimes eller 13 1/3 Sgr. och för hvarje ark af under korsband afgående tryckta saker, såsom tryckta och häftade böcker, brochurer, musikalier, kataloger, prospecter, tillkännagifvanden och andra lithografiska eller autografiska meddelanden 5 centimes eller 5/12 Sgr.;
3. för brefpaketerna emellan Sverige och England (ad c.), hvaraf utväxlingen emellan Preussen och England kommer att äga rum på vägen genom Belgien öfver Ostende
för hvarje 30 grammer af brevrens nettovikt 1 franc 25 centimes eller 10 1/2 Sgr., af korsbands-försändelsernes 5 centimes eller 5/12 Sgr.

Emot dessa transito-portobelopp skall Kongl. Preussiska Post-Styrelsen öfvertaga befordringen af brefpaketerna emellan *Sverige och Hamburg* för vägen från Stettin eller Stralsund till Hamburg och vice versa, befordringen af brefpaketerna emellan *Kongl. Svenska Post-Contoren och Frankrike* för vägen från Stettin, Stralsund eller Hamburg till Valenciennes eller Forbach och vice versa, och slutligen befordringen af brefpaketerna emellan *Kongl. Svenska Post-Contoren och England* för vägen från Stettin, Stralsund eller Hamburg fram till Preussisk- Belgiska gränsen och vice versa, samt bestrida allt det transito-porto, som tillkommer de mellanliggande Post-Styrelserne.

För brefpaketerna emellan Sverige och Hamburg och emellan Sverige och England (ad a. och c.) skall det Kongl. Preussiska Post-Styrelsen tillkommande transito-porto erläggas af den Kongl. Svenska Post-Styrelsen, men för brefpaketerna emellan Sverige och Frankrike (ad b.) af Franska Post-Styrelsen.

För alla transito-paketer, så vida desamma blifva befordrade medelst Ångfartygen emellan Stettin

och Stockholm eller emellan Stralsund och Ystad, skall utom förberörde godtgörelse af transitoporto betalas en sjöporto-andel till Kongl. Preussiska Post-Styrelsen, hvilken af Kongl. Svenska Post-Styrelsen skall erläggas efter följande beräkning:

för brefpostpaketerne emellan Sverige och Hamburg:
för hvarje 15 grammer af brefens nettovigt med 1 1/4 Sgr.,
af korsbands-försändelsernes och varuprofvens med 1/4 Sgr.;

för brefpostpaketer emellan Sverige å ena och Frankrike och England å andra sidan:
för hvarje 30 grammer af brefvens nettovigt med 2 1/2 Sgr.
af korsbands-försändelsernes med 1/2 Sgr.

Kommentar: Kort kan ovanstående sammanfattas som att Sverige skulle betala för transporten till och från Stralsund och Stettin (sommarsäsongen) och till och från Hamburg via Danmark. Frankrike skulle betala till och från dessa städer till Frankrike.

I diplomatins värld är, som bekant, det mesta möjligt. Här har man i den preussisk-svenska konventionen ålagt Frankrike att betala transportkostnader till Preussen! Verkligheten blev dock annorlunda. Sverige fick betala Preussen och fick därefter gottgörelse från Frankrike.

Konventionen

I ett Circulaire av den 21.12.1854 meddelades följande:

Till kännedom och efter rättelse öfverlämnas härjämte ett fullständigt aftryck af en emellan Sverige och Norrige å ena, samt Frankrike å andra, sidan den 1 sistlidne September genom befullmäktigade Ombud afslutad, af Kongl. Maj:t den 3 derpå följde November i Nåder gillad och antagen Post-Convention, som med nästinstundande års ingång skall träda i verkställighet.

Enligt densamma och ett för dess tillämpning emellan Kongl. Svenska och Kejsarliga Franska Post-Administrationerne öfverenskommet Expeditions-Reglemente kommer, från berörde tid, den brevexling till och från Frankrike samt deröfver till och från nedannämnde länder och orter, som afsändare icke önskar på hittills vanligt sätt och emot i gällande Utrikes Porto-Taxa angifne bestämmelser befordrad och för vinnande deraf åtecknat "via Preussen eller andra i Taxan utsatte vägar," att i slutna postpaketer directe utvexlas: hela året om emellan Kongl. Svensk Post-Commisariatet i Hamburg och ambulatoriska Postbureau å jernvägen norr om Paris, och, under tiden från den 20 April till den 20 November hvarje år, då ångbåtsfart eger rum emellan Stockholm och Stettin samt emellan Ystad och Stralsund, äfven emellan Post-Contoren i Stockholm och Ystad å ena, samt nämnde Franska Postbureau å andra, sidan.

För den sålunda emellan Svenska och Franska Postanstalter direct utvexlade correspondancen m. m. komma följande bestämmelser att blifva gällande:

Kommentar: Med uteslutande av traditionellt högräsvägar inledning och avslutning återges nedan den kompletta konventionstexten. Mina egna kommentarer har införts i omedelbar anslutning till artiklarna. Transitvägen över England kommenteras ej, dels p. g. a. dess ringa användning dels eftersom den ligger utanför huvudtemat för denna uppsats.

Artikel 1.

Emellan Svenska eller Norrska Post-Verket, hvar för sig, å ena, samt Franska Post-Verket å andra, sidan, skall medelbart, för Norrsk brevexling genom Svenska, när så påfordras, och i öfrigt genom Danska, Tyska, Belgiska samt, om sådant, efter hvad i 6:te Art. här nedan omförmäles, framdeles kan för serskilt fall tillvägbringas, jemväl genom Engelska Post-Verken, allt efter omständigheterna, regelmässigt utvexlas postförsändelser af bref samt tidningar och andra tryckte saker, af hvad natur och beskaffenhet som helst, med den inskränkning 13 Art. innefattar.

Art. 2.

Bref och andra försändelser, som till Posterna höra, utvexlas styckevis genom directa Chartor emellan Svenska och Norrska Post-Verken, hvar för sig, å ena, samt Franska Post-Verket å andra, sidan.

Art. 3.

Bref från Sverige eller Norrige till Frankrike, eller vice versa, äfvensom bref från andra länder, transiterande Sverige eller Frankrike samt Tidningar eller tryckte saker under kors-omslag, då dessa

sändas directe emellan Sverige samt Stralsund, eller Stettin, befordras i slutna säckar, men försändelser af sistnämnde beskaffenhet, nemligen Tidningar och tryckte saker under kors-omslag, som transitera Danmark, öfverlämnas till vederbörande mellanliggande Post-Verk för vidare befordran, så vidt icke och intilldess öfverenskommelse om annat försändningsätt kan träffas med Danmark.

Art. 4.

Alla postförsändelser till Sverige eller Norrige skola, före afsändandet från Frankrike, fördelas i serskildte säckar eller paketer på sådant sätt, att försändelserne till Norrige afskiljas från dem till Sverige, så att den Norrska correspondancen, med hvad dertill hörer, alltid må kunna befordras öfver Hamburg, men Svenska Post-Styrelsen vara oförhindrad, att om Svenska correspondancens befordrande å denna, eller annan, väg, serskildt, efter öfverenskommelse med Franska Post-Styrelsen, förordna.

Art. 5.

Försändningen skall, så framt afsändaren icke genom påskrift uttryckligen begärt försändning å annan väg, alltid ske å den väg och med de befordringsmedel, hvarom Post-Styrelserna öfverenskomma i ändamål att försändelserne må skyndsammast och beqvemligast uppnå bestemmelseorten.

Art. 6.

Såsom följd af 5 Art. bör, så framt Sverige erhåller tillernad direct Post-ångbåts-communication emellan Götheborg och London, samt öfverenskommelse kan träffas med Engelska Post-Styrelsen om antagligt Engelskt transitoporto och öfrige vilkor, Svensk-Franska correspondancen från Götheborg och deromkring belägne städer, befordras öfver London.

Art. 7.

Såsomt gemensamt Svenskt och Franskt samt Norrskt och Franskt porto bestämmes:

För försändelser emellan Sverige och Frankrike samt öfver Sverige eller Frankrike, från eller till andra länder än Norrige:

För enkelt bref 1 Franc

För Tidningar, Journaler, periodiska skrifter, häftade, ej bundne Böcker, Brochurer, Musikalier och Cataloger, Prospecter, Tillkännagifvanden, tryckte Lithografiska eller Authografiska meddelanden under korsband: för enkelt paket 20 Centimes.

För försändelser emellan Norrige, Frankrike samt öfver Norrige eller Frankrike från eller till andra Länder:

För enkelt bref 1 Franc 20 Centimes

För Tidningar samt andra tryckte, lithograferade eller authograferade saker af nyssnämnde beskaffenhet under kors-omslag: för enkelt paket 24 Centimes

För försändelser, som transitera Sverige eller Frankrike, till eller från andra länder än Norrige, samt för försändelser från eller till Norrige, som transitera Frankrike, tillägges vederbörande främmande Staters porton från afgångs-orten till inträdet i Sverige eller Frankrike, samt från utgångspunkten från Sverige eller Frankrike till bestämelse-orten.

För recommenderade bref erlägges dubbelt porto.

Kommentar: För francen gällde att 1Fr = 10 décimes = 100 centimes (ctms). Det franska inlandsportot var vid denna tidpunkt 20 ctms för frankerade enkelbrev (max. 7,5g) och 30 för ofrankerade. Eftersom franskt och svenskt inlandsporto redan fanns inkluderat i ovannämnda 1Fr = 100 ctms, borde alltså svenskt utlandsporto "via Frankrike" erhållas som summan av 100 ctms och franskt utlandsporto minskat med 20 respektive 30 ctms. På samma sätt, naturligtvis, för franskt utlandsporto "via Sverige" där det inhemska portot var 4 sk banco och motsvarade 16 2/3 ctms. Paragrafen tillämpades inte med matematisk noggrannhet utan i vissa fall subtraherades 30 ctms även för betalt porto.

I något fall samordnades länder med olika franska utlandsporton till en grupp med lika svenskt utlandsporto. Brevmängden var förmodligen ringa och en viss standardisering önskvärd.

Art. 8.

Med enkelt bref och enkelt korsbands-paket förstås i denna Convention:

Med enkelt bref: ett bref som ej väger öfver 7 1/2 Franska Grammer (1/2 Lod.)

För vigt därutöfver samt till och med 15 Grammer betalas dubbelt porto, och för vigt utöfver 15 till och med 22 1/2 Grammer, betalas tredubbelt porto, och så vidare.

Med enkelt korsbands-paket:

En tidning, journal eller periodisk skrift af ett ark, ej innehållande mer än 72 Franska quadratdecimètres utan beräkning af bråk, samt häftade böcker, brochurer eller andra tryckta, lithograferade eller authograferade saker, ett ark, icke innehållande mer än 30 Franska quadratdecimètres utan bråk.

För hvarje ark eller omfång utöfver förestående, tillägges ytterligare porto efter förestående grunder.

Art. 9.

Bref från eller till Sverige eller Norrige till eller ifrån Frankrike kunna i allmänhet afsändas antingen helt och hållet betalade (frankerade), eller helt och hållet obetalade (ofrankerade). Delvis frankering medgifves ej, utan bör, om sådan egt rum, emottagaren erlägga porto såsom för ofrankerad försändelse.

Recommenderade bref böra dock vara helt och hållet frankerade till bestämmelseorten. De kunna försändas så väl emellan Sverige eller Norrige och Frankrike, som till sådane främmande Länder, till hvilka Correspondenter i Sverige eller Norrige, genom Frankrike, och Correspondenter i Frankrike, genom Sverige eller Norrige, kunna försända andra bref, frankerade ända till bestämmelse-orten.

Korsbandsförsändelser böra jemväl vara frankerade till bestämmelse-orten, vid påföljd att de i motsatt fall behandlas och taxeras såsom bref.

I hvad mon och uppå hvilka vilkor bref eller andra postförsändelser, transiterande öfver Sverige eller Frankrike, kunna befordras frankerade eller ofrankerade, beror på bestämmelser i de främmande Stater, hvilkas områden de skola beröra, och i hvilket hänseende de respective Post-Styrelserne skola meddela hvarandra nödige upplysningar och uppgifter.

Kommentar: Man bör observera att när det sägs att delvis frankering ej medgavs detta avser det överenskomna portot mellan franska postverket och det svenska (norska). Däremot fick, givetvis, delbetalning ske i så måtto att portot exempelvis från Australien betalades till det franska postkontoret i Alexandria. Sådän delbetalning var t.o.m. i vissa fall obligatorisk.

Art. 10.

Det här ofvan i 7:de och 8:de Artiklarne bestämde gemensamma porto fördelas sålunda, att af detsamma

För försändelser emellan Sverige och Frankrike, samt öfver Sverige och Frankrike, begge Rikena, eller ettdera, med undantag af försändelser till eller från Norrige, tillfalla:

Sverige Två femtedelar och Frankrike Tre femtedelar samt

För försändelser emellan Norrige och Frankrike eller öfver Frankrike till eller från Norrige, tillfaller:

Norrige hälften och Frankrike hälften

Art. 11.

De respective Post-Styrelserne bekosta och ombesörja, sjelfve eller genom mellanliggande Post-Verk, postförsändelsernas befordring på sätt som följer:

Svenska Post-Styrelsen bekostar befordringen inom Sverige samt deremellan från eller till Hamburg, Stralsund eller Stettin, af alla postförsändelser, som afgå till eller från Sverige eller deröfver transitera, med undantag allenast af försändelser till eller från Norrige.

Norriska Post-Styrelsen bekostar befordringen inom Norrige samt deremellan till eller från Hamburg, Stralsund eller Stettin, directe dit eller öfver Sverige och Danmark, af alla postförsändelser från eller till Norrige:

Och Franska Post-Styrelsen bekostar befordringen inom Frankrike samt deremellan från eller till Hamburg, Stralsund eller Stettin och för det i 6:te Art. afsedde fall till eller från Engelsk plats.

Art. 12.

Till förmån för de Norrsk-Franska postförsändelserne medgifves å Sveriges sida, att för den del af nämnde försändelser, som transitera Sverige, Svenska transitoportot må inskränkas till hvad

Norriges andel i portot för Norrsk-Franska postförsändelser öfverstiger Sveriges andel i portot för Svensk-Franska postförsändelser.

Kommentar: Det fransk-norska portot uppgick enligt Artikel 7 till 120 ctms vilket enligt Artikel 10 fördelades lika, så att Frankrike och Norge fick 60 ctms vardera. Enligt samma artiklar fördelades det fransk-svenska portot, 100 ctms, så att Sverige fick 40 ctms. Slutresultatet blev att det svenska transitportot inte fick överstiga $60-40=20$ ctms.

Art. 13.

För att tillgodonjuta den i 7 Art. medgifne portonedställelse för Tidningar, Journaler, Periodiska skrifter och andra deruti omförmäldte tryckte, lithografierade eller authografierade meddelanden, skola desamma, endast försedde med korsomslag, vara så inlagde, att tydligt kan ses, att de ej innehålla något annat skrifvet än adressen, afsändarens namn, afsändnings-orten och datum.

Öfverträdes denna föreskrift, betraktas och taxeras de såsom bref.

Bestämmelserna i denna och föregående Artiklar förringa på intet sätt de respective Post-Styrelsernes rättighet, att icke inom deras områden emottaga, befordra eller utdela sådana bland förenämnde Tidningar, Journaler eller meddelanden, hvilkas allmängörande eller kringspridande kan vara stridande emot gällande Lagar och laga föreskrifter.

Art. 14.

I den händelse recommenderat bref går förloradt, erhåller afsändaren eller adressaten, allt efter förhållandet, en ersättning af 50 Francs, så framt anspråk härom hos vederbörande Post-Styrelse göres inom Sex månader från den dag då brefvet blifvit inlämnadt eller bort afgå. Försummas denna tid, är all rätt till nämnde ersättning förlorad.

Har det recommenderade brefvet gått förloradt på Svenskt, Norrskt eller Franskt område, skall ersättningen stadna det Post-Verk till last, å hvars område förlusten egt rum: men har förlusten inträffat under transiteringen emellan Sverige och Frankrike, eller emellan Norrige och Frankrike, skall ersättningen utgifvas af Svenska Post-Verket, om brefvet varit Svenskt-Franskt och förlusten egt rum emellan Sverige samt Hamburg, Stralsund eller Stettin: af Norriska Post-Verket, om brefvet varit Norrskt-Franskt och förlusten egt rum emellan Norrige samt Hamburg, Stralsund eller Stettin, å annat ställe än inom Sverige, samt av Franska Post-Verket, om förlusten egt rum emellan Frankrike samt Hamburg, Stralsund eller Stettin.

Önskar afsändare att, efter Svensk eller Norrsk Lag, försäkra sig om högre ersättning än Femtio Francs, i händelse recommenderat bref går förloradt under befordringen inom Sverige eller Norrige, eger han rätt dertill, emot iakttagande af hvad i sådant hänseende finnes i hvardera af dessa Riken serskildt stadgad; Kommande afgiften dervid icke att ingå i liqid Post-Verken emellan.

Art. 15.

Svenska och Franska Post-Styrelserne sig emellan, samt Norriska och Franska Post-Styrelserne sig emellan, skola för hvarje månad uppgöra de räkningar, som härledas från de ömsesidiga postförsändelserne. Hvad efter dessa räkningar, sedan de blifvit vederbörligen granskade och godkände, Post-Verken finnas hafva att fordra, det ena hos det andra, bör för hvarje kvartal betalas av det Svenska eller Norriska till det Franska, i Paris, och af det Franska till det Svenska i Stockholm, och till det Norriska i Christiania.

Kommentar: All redovisning skedde i franskt mynt.

Art. 16.

Oriktigt adresserade eller oriktigt sände bref, tidningar, journaler, periodiska skrifter eller andra korsbandsförsändelser af hvad slag som helst, skola genast ömsesidigt genom vederbörande Utvexlings-Post-Contor, eller Byrå, återsändas, med påföring i liqviden Post-Verken emellan, af enahanda porto, som det hvarmed de blifvit belastade af det Post-Verk som dem afsändt.

Bref eller korsbandsförsändelser af förenämnde beskaffenhet, adresserade till personer som ombytt vistelseort, böra till vederbörande öfverlämnas eller ock återsändas, belastade med det porto som bort betalas af adressaterna.

Obetalde, emellan Svenska och Franska, eller emellan Norriska och Franska Post-Verken utvexlade postförsändelser, hvilka af en eller annan orsak, hvilken som helst, ej blifvit uttagne eller kunnat utlemnas, skola i allmänhet efter slutet af hvarje månad, eller oftare, om så ske kan,

ömsesidigt återsändas med påföring af lika porto, som blifvit beräknadt af det afsändande Post-Verket.

Bref, betalte ända till destinations-orten, återsändas utan någon serskild portoberäkning.

"Poste restante" bref återsändas dock ej förr, än de quarlegat tre månader.

På de respective Post-Styrelserne, hvar för sig, ankommer att för sig bereda restitution af vederbörande främmande Post-Verk för det desse tillkommande transitoporto, som kan hvila å återgående postförsändelser af förenämnde beskaffenhet.

Art. 17.

Svenska och Franska samt Norrska och Franska Post-Styrelserne bestämma, efter öfverenskommelse sig emellan, de Post-Contor genom hvilka correspondancens utvexling skall ega rum. De ega jemväl att sig emellan öfverenskomma och uti serskilde reglementen innefatta föreskrifter, angående sättet för uppställning af de uti 15:de Art. ömförmalde afräkningar; de ömsesidigt öfverlemnade postförsändelsernes chartering och befordring, samt alla andra nödige åtgärder och iakttagelser för verkställighet af denna Convention.

Det är ock öfverenskommet, att Post-Styrelserna kunna med ömsesidigt begifvande närmare bestämma och efter omständigheterna lämpa de här ofvan gifna detaljföreskrifter i alla de fall, der Styrelserne finna sådant af omständigheten påkalladt.

Kommentar: Se nedan under rubriken "Expeditionsreglemente med Bilagor C och D"

Art. 18.

Der i denna Convention nämnes Frankrike, förstås dermed jemväl Algeriet.

Art. 19.

Denna Convention, afslutad på obestämd tid, skall, sedan den, efter de serskilda Rikenas lagar, blifvit vederbörligen offentliggjord, träda i verkställighet den Första Januari Aderton Hundra Femtiofem.

Den kan icke upphävas genom endera af Regeringarne, utan att den andra blifvit derom minst Sex månader förut underrättad.

Efter uppsägningen och intill slutet af nämnde Sex månader, skall Conventionen fortfarande ega full giltighet och densamma jemväl sedermera tjena till efterlefnad för uppgörelse Post-Verken emellan af liquiderna för den tid Conventionen varit gällande.

Kommentar: Enligt Circulaire av den 28.12.1854 uppsköts ikraftträdandet på grund av "hinder från Frankrikes sida" till den 1.2.1855. Konventionen förblev i kraft t.o.m. januari 1868, varefter den avlöstes av en ny konvention mellan samma länder.

Art. 20.

Denna Convention skall ratificeras och ratificationerne utvexlas i Stockholm så snart ske kan.

Till yttermera visso hafva de ömsesidiga befullmäktigade Ombuden närvarande Convention i Tvänne lika lydande Exemplar undertecknat och med sine sigill försett.

Så skedt i Stockholm den Förste dag i September månad, år efter Christi börd Ett Tusende Åtta Hundrade Femtiofyra.

O.W. STAEL VON HOLSTEIN.
(LS)

V. LOBSTEIN.
(LS)

Expeditionsreglemente med Bilagor C och D

Enligt konventionens Artikel 17 skulle de olika poststyrelserna sig emellan överenskomma om olika detaljföreskrifter beträffande postutbytet. Detta var ett vanligt förfarande som resulterade i ett s.k. expeditionreglemente. Efter ett av Frankrike

utarbetat förslag utgavs ett gemensamt franskt/svenskt dokument betitlat "Reglement de détail d'ordre". I ett brev daterat 8.1.1855 distribuerades från Generalpoststyrelsen till de tre svenska utväxlingskontoren bl. a. "afskrift av de reglementariska

bestämmelser, som blifvit öfverenskomna emellan Svenska och Franska Poststyrelserna". Någon tryckt, svensk översättning existerar förmodligen ej eftersom det var en avskrift som översändes. Då en del av reglementets artiklar är fundamentala vad beträffar brevpåteckningar, stämplat etc. har jag nedan sammanställt vad som närmast kan kallas för en innehållsdeklaration, där en utomordentligt fri översättning av ovannämnda dokument gjorts. En kopia av den franska originaltexten finns på Postmuseum för den intresserade.

Artikel 1

Konventionsposten skall av preussiska postverket transporteras i slutna postsäckar mellan franska gränsen och Hamburg, Stettin eller Stralsund enligt Artikel 20 i den preussisk-svenska konventionen av år 1852.

Artikel 2

För ovannämnda transport skall svenska postverket till det preussiska betala:

- 160 ctms/30g nettovikt av brev
- 5 ctms/ark av trycksaker.

Denna kostnad betalas därefter av Frankrike till Sverige.

Artikel 3

Fransk utväxlingspostanstalt skall vara den ambulerande postkupén mellan Paris och Quievrain. Svenska utväxlingspostanstalter skall vara:

- postkontoren i Stockholm och Ystad
- det svenska postkommisariatet i Hamburg.

Kommentar: Tillkomsten av ytterligare utväxlingspostanstalter diskuteras i ett senare kapitel.

Artikel 4-5

Anger att formulär till brevkartor skulle utformas enligt exempel som var bifogade.

Kommentar: De brev, som ett utväxlingskontor sorterat fram i och för avsändning till ett korresponderande utväxlingskontor antecknades, före hopbuntning, på en s. k. brevkarta vilken listade det antal brev av olika portosatser etc. som ingick i bunten.

Hur postkupén mellan Paris och Quievrain skulle sortera och bunta de brev som skulle sändas till de tre svenska utväxlingskontoren framgår av en tabell i expeditionreglementet. Så skulle, exempelvis, brev till Alingsås alltid sorteras in i den bunt som skulle sändas till Hamburg. På postspråk kallades detta att alingsåsbreven skulle "karteras på Hamburg". För Frankrike blev sorteringsförfarandet komplext eftersom posten till en del svenska postkontor vissa dagar skulle karteras på Hamburg, andra dagar på Ystad etc. Så skulle, exempelvis, den från Quievrain avgående söndagsposten till Arboga karteras på Stockholm, måndagsposten på Hamburg och torsdagsposten på Ystad. Ovanstående gällde under seglationsperioden för att möjliggöra snabbaste transport till adressaten. Postsäcken till Ystad sändes då via Preussen till Stralsund, stockholmsäcken till Stettin och hamburgsäcken till Hamburg f.v.b. via Danmark till Sverige. Redan våren 1857 ändrades dock ovannämnda tabell så att postkupéns kartering på Ystad upphörde, men även i fortsättningen skulle Ystad kartera post på postkupén. Under vintersäsongen (20/11-20/4) karterade postkupén mellan Paris och Quievrain all svensk post på Hamburg.

Från svensk sida var sorteringsförfarandet enkelt, åtminstone i början, då all post till eller via Frankrike karterades på postkupén Paris-Quievrain. Transporten av postsäckarna skedde i motsatt riktning mot vad ovan nämnts, d.v.s. från Stockholm sändes säcken under sommartid med ångbåten mellan Stockholm och Stettin, från Ystad till Stralsund etc. När flera utväxlingskontor så småningom tillkom i Frankrike fick Sverige förteckningar över de franska postkontor vars post skulle karteras på Lille, Paris etc.

Artikel 6-7

På avsändarens begäran skall försändning kunna ske i öppen transit genom Preussen. Porto enligt existerande konventioner mellan Frankrike-Preussen och Preussen-Sverige. Sådan korrespondens skall vara märkt "*Par les Postes de Prusse*".

Artikel 8-10

Brev mellan Frankrike/Algeriet och Sverige skall kunna frankeras med avsändarlandets frimärken. Vid otillräcklig frankering skall brevet betraktas som helt obetalt. Restitution av frimärksvärdet är möjlig inom sex månader.

Artikel 11

Brev innehållande guld- eller silvermynt eller andra tullpliktiga föremål får ej sändas.

Artikel 12

Vanliga brev som sänds via Frankrike, antingen från länderna nämnda i Tabell C i detta reglemente till Sverige, eller från Sverige till samma länder, skall utväxlas mellan de franska och svenska postadministrationerna enligt villkoren i denna tabell.

Kommentar: Med "*vanliga brev*" avses brev som ej rekommenderats. Tabell C följer senare i kapitlet.

Art. 13

Tidningar och andra trycksaker som sänds till Sverige via Frankrike, antingen från främmande länder enligt tabell C, bifogad detta reglemente, eller från Sverige till samma främmande länder, skall försändas i öppen transit via det preussiska postverket i enlighet med slutna konventioner mellan å ena sidan Frankrike och Preussen och å andra sidan mellan Sverige och Preussen.

Art. 14

Brev som svenska innevånare kan komma att sända till kolonier och andra utomeuro-

peiska länder, antingen med handelsfartyg eller med de packet-båtar som reguljärt utgår från hamnar i det Förenade Konungariket Storbritannien och Irland, måste på adressidan bära påskriften: "*Voie d'Angleterre*".

Artikel 15-16

Ger anvisningar för försegling av rekommenderade brev. De skall stämplas "*Chargé*".

Artikel 17-18

Vanliga brev, rekommenderade brev, tidningar och trycksaker mellan Sverige och Frankrike/Algeriet eller franska medelhavskontor skall stämplas med datum och avsändningsort.

Samma gäller för brev från främmande postkontor med vilka franska postverket har reguljära förbindelser.

Artikel 19-20

Brev via Suez från Ostindien, Indiska Arkipelagen och Kina till Sverige skall datumstämplas och med orden "*Marseille, Indes Or*". Dito, från Australien, "*Australie, Marseille*".

Brev från utomeuropeiska länder och som ankommer med handelsfartyg skall stämplas med namnet på den franska ankomsthavnen och "*Outre-mer*".

Artikel 21

Helt frankerade försändelser skall med rött stämplas "*PD*". Detta gäller även försändelser till kolonier och utomeuropeiska länder med reguljära packetbåtar från England.

Stämpeln "*PP*" i rött skall anbringas på försändelser som bara kan frankeras till orter angivna i femte kolumnen i Tabell C beträffande Spanien, Portugal och Gibraltar, till kolonier och utomeuropeiska länder, till orter när befördran sker med fran-

ska handelsfartyg, samt till Ostindien, Indiska arkipelagen, Kina och Australien.

Kommentar: Egendomligt nog nämns ej raderna Antigua— och Nya Grenada— i Tabell C.

Artikel 22

Ofrankerade brev till Sverige skall i postkupén mellan Paris och Quievrain märkas med lösenbeloppet i svarta siffror.

Reciprokt, skall de svenska utväxlingskontoren med svarta siffror ange lösenbeloppet på obetalda brev till Frankrike/Algeriet och till de franska postkontoren vid Levanten.

Artikel 23

De siffror som enligt Artikel 22 skall användas på breven till Frankrike etc. för att ange lösenbelopp skall ha form enligt Tabell D.

De siffror som skall användas på brev till Sverige för att ange lösenbelopp skall ha vanligt utseende.

De siffror som anger lösenbeloppet skall, för alla brev som inte överstiger 15 gram, stämpas med en stämpelstamp.

Kommentar: Observera att stampar alltså skulle användas för alla förekommande enkla och dubbla portosatser.

Artikel 24

Lösenstampar enligt Artikel 23 skall av Frankrike levereras för bruk på de svenska utväxlingskontoren och reciprokt skall Sverige leverera de stampar som skall användas i postkupén mellan Paris och Quievrain.

Kommentar: Den snäva formuleringen att Sverige skulle leverera stampar till postkupén (inte till franska utväxlingspostkontor) var säkerligen omedveten eftersom det ju bara fanns postkupén från början. Det kommer dock att framgå senare att jag lyckats finna

dokumentation på att stamparna som använts i postkupén levererats från Sverige, men också att jag inte funnit någon bekräftelse på att stamparna för de senare tillkomna franska utväxlingspostkontoren verkligen levererats från Sverige. Jag tror snarare att motsatsen gäller.

Artikel 25

När ett brev överstiger vikten för enkelt brev skall utväxlingskontoret, i adressidans övre vänstra hörn, med vanliga siffror ange vikten i gram. Dessa siffror skall vara i rött bläck för frankerade och i svart för ofrankerade brev.

Kommentar: Denna artikel har sällan tillämpats utan i stället har antalet enkla portosatser angivits.

Artikel 26

För tidningar och trycksaker skall utväxlingskontoren med vanliga siffror ange, till vänster om utanskriften, antalet enkla portosatser för försändelser av detta slag. Detta alltid när arkens antal eller dimension i en försändelse kan antagas överstiga ett enkelt porto.

Artikel 27-38

Ger regler för hopbuntning av breven, för behandling av felsända brev och för återvändning av brev när adressaten ändrat bostadsort.

Artikel 39-40

Ger regler för den administrativa behandlingen av rekommenderade brev, brevpaletter, avräkningsförfaranden etcetera.

Artikel 40 slutar: Utfärdade i dubbla original och signerade i Paris den fjortonde dagen i månaden december 1854 och i Stockholm den tjugåttonde dagen samma månad.

STOURM

STAEEL-HOLSTEIN

Tabell C

(Bilaga till expeditonsreglementet)

Villkor och enkelporton för vanliga utlandsbrev till/från Sverige via Frankrike.

Brev till eller från	Brev till Sverige		Brev från Sverige		Portoandel		Totalporto	
	Frank. villkor	Frank. gräns	Frank. villkor	Frank. gräns	Svensk ctms	Fransk ctms	ctms	skill. banco
Spanien, Portugal, Gibraltar	Oblig.	Sp/Fr gräns	Oblig.	Fr/Sp gräns	40	60	100	24
Storb. med Irland, Sardinien, Schweiziska kantonen	Valfri	Dest.	Valfri	Dest.	40	80	120	29
Toscana, Kyrkostaterna, Sicilierna, Malta, Grekland	Valfri	Dest.	Valfri	Dest.	40	100	140	34
Franska postkontor vid Levanten	Valfri	Dest.	Valfri	Dest.	40	100	140	34
Utomeuropeiska kolonier och länder. Med franska handelsfartyg	Oblig.	Inlast hamn	Oblig.	Avlast hamn	40	100	140	34
Ostindien, Indiska arkipelagen, Kina. ¹⁾ Via Suez	Oblig.	Alex.	Oblig.	Alex.	40	100	140	34
Antigua, Barbados, Br. Honduras, Bermuda, Br. Guyana, Dominica, Gibraltar, Grenada, Montserrat, Bahamas, Tortola, Trinidad. ²⁾ Via England	Oblig.	Inlast hamn	Valfri	Avlast hamn	40	170	210	51
Jamaica, New Brunswick, Nova Scotia, Prins Edwards Ö, Terra Nova. Via England	Valfri	Dest.	Valfri	Dest.	40	170	210	51
Kanada. Via England	Valfri	Dest.	Valfri	Dest.	40	170	210	51
Australien. Via Suez	Oblig.	Austr. hamn	Oblig.	Austr. hamn	40	170	210	51
Nya Grenada, Ecuador, Peru, Bolivia, Chile, Mexico, Oregon, Kalifornien. Via Panama	Oblig.	Inlast hamn	Oblig.	Avlast hamn	40	250	290	70

Ann. ¹⁾ Av det svenska postverket översatt som Ostindien samt Ostindiska och Kinesiska Arkipelagen.

Ann. ²⁾ Att Gibraltar nämns är troligen ett misstag och är ej upptaget i postverkets taxa.

Modèle des Taxes à apposer sur les Lettres non affranchies à destination de la France, de l'Algérie et des Bureaux français du Levant.

TAXE DES LETTRES EXPRIMÉE EN DÉCIMES.

1 = 1
5 = 5

9 = 9

13 = 13

TAXE DES LETTRES EXPRIMÉE EN FRANCS ET DÉCIMES.

(À partir de 5 francs la taxe devra être exprimée en francs et décimes.)

5 = 5
8 = 8

87 = 87

199 = 199

2 = 2
6 = 6

10 = 10

14 = 14

17 = 17

996 = 996

989 = 989

3 = 3
7 = 7

11 = 11

15 = 15

4 = 4
8 = 8

19 = 19

16 = 16

968 = 968

989 = 989

808 = 808

Svenska stämpelstampar använda i Sverige

De svenska postanstalterna informerades i ett cirkulär daterat 21.12.1854 om konventionens tillkomst och om portosatser etc. specificerade i Tabell C.

Expeditionsreglementet hade, som tidigare nämnts, översänts i avskrift till de svenska utväxlingskontoren. Dessutom översändes formulär till brevkartor etc. liksom även stämpelstampar för att uppfylla en del av konventionens krav på stämpling av försändelserna. Enligt expeditionsreglementets Artikel 16 skulle rekommenderade brev stämplas "Chargé" och enligt Artikel 21 skulle betalda brev stämplas "PD" och brev som ej kunnat betalas ända till adressorten skulle stämplas "PP".

Stampar för ovanstående ändamål översändes till de tre utväxlingskontoren med brev av den 23 april 1855. Jag har inte sett stämpeln "Chargé" på brev under denna konventions giltighetstid. Sannolikt var den utan ram och slogs med röd stämpelfärg. De två andra stamparnas text, "PD" resp "PP" var omgivna av en oval ram med dubbla ytterlinjer vilka dock ofta framträder som en bred enkelram. De skulle slås med röd färg men avtryck i svart förekommer.

Någon uppgift om vem som graverade dessa stampar har jag inte funnit.

Den första leveransen av lösenstampar från Sverige

Enligt expeditionsreglementets Artikel 24 skulle Sverige till Frankrike leverera lösenstampar till en omfattning stipulerad i Artikel 23, dvs för alla förekommande enkel- och dubbelporton. Det faktum att trippelporto i några få fall uppträder stämplade på brev betyder inte att även trippelportostampar förekom utan man har då använt en dubbelportostamp avsedd för ett högre enkelporto. Så är ju exempelvis

$3 \times 34 \text{sk} = 102 \text{sk} = 2 \times 51 \text{sk}$. Således skulle, utöver de i Tabell C angivna fem enkelportona, stampar även levereras för:

-2 x 24sk=1Rdr

-2 x 29sk=1Rdr 10sk

-2 x 34sk=1Rdr 20sk

-2 x 51sk=2Rdr 6sk

-2 x 70sk=2Rdr 44sk

d.v.s. stampar för totalt tio olika lösenbelopp.

Avtryck av samtliga levererade stampar framgår av ett dokument som jag kopierat på Musée de la Poste i Paris. Bilden (fig. 1) har retuscherats, dels för att visa omfattningen av enbart den första leveransen av stampar, dels för att ge en något bättre bild av avtrycken.

Jag har i min lösensamling valt att betrakta samtliga "skillingstämplar" som en enda grupp i likhet med Facit-Postalkatalogen. Denna grupp har indelats så att "15sk"-stämpeln, som slogs i Stockholm och inte i Hamburg vilket anges i existerande litteratur, kallas Typ 1. De i detta kapitel diskuterade stämplarna kallas följaktligen Typ 2.

Bortsett från 24sk-stämpeln och i viss mån även 29sk och 1Rdr, vilka förekommer tämligen frekvent, så är alla Typ 2-stämplor mer eller mindre ovanliga. Jag har hittills inte sett några avtryck på brev från stamparna 1Rdr 3sk, 1Rdr 22sk och 2Rdr 44sk.

Utseendemässiga småskillnader förekommer mellan stämplarna för ett och samma lösenbelopp. De är dock inte större än att de kan förklaras av olikheter i kuvertets papperskvalitet, stämpelfärgens konsistens, den kraft med vilken stämpeln slogs etc. Några skillnader klart hänförliga till stampreparationer, nyleverans av stampar e.d. har ej noterats.

En kopia av stampgravören A. Salmsons räkning, daterad 12.1. 1855, visas i fig 2 (s. 68). Av den framgår att två exemplar

levererades av samtliga stampar. Kopian är från Postens Centralarkiv (Huvudverifikationer m.m., folio 1826-3197, nr 2983).

De första avtrycken på brev noteras från början av februari år 1855.

Leverans av lösenstampar från Frankrike

Jag har inte funnit någon uppgift om vilka franska lösenstampar som levererades till Generalpoststyrelsen. Känt är dock att från denna myndighet vidarebefordrades med brev daterat 8.1.1855 två stampar av portosatserna 10, 20, 14 och 28 décimes till vardera av de tre utväxlingspostkontoren. De två första var avsedda för brev till Frankrike/Algeriet och de två senare för brev till medelhavskontoren. Någon anledning att tro att inte samtliga från Frankrike till Generalpoststyrelsen levererade stampar vidareändades till utväxlingspostkontoren finns ej.

Nya portosatser och lösenstampar under skillingtid

En ny konvention mellan Frankrike och Storbritannien, gällande från årsskiftet 1856-57, medförde att många franska utlandsporton ändrades vilket även kom Sverige till del. Dessa nya svenska utlandsporton via Frankrike sammanställdes i en tabell daterad Paris, mars 1857, vilken ersatte den tidigare Tabell C även om den inte bär någon sådan notering. Liksom Tabell C är den så finstilt att den inte lämpar sig för direkt avbildning. Jag har därför bearbetat den på likartat sätt som Tabell C och kallat den för "Ersättningstabell C" för att ha något att referera till. Den är avbildad på s. 67.

Tillkomsten av en postkonvention mellan Frankrike och USA medförde möjlighet att sända post till USA, Sandwichöarna, Mexico och Cuba via Frankrike från den 1.5.1857. Jag har specificerat villkoren

e Modèle des Taxes à apposer sur les lettres non-affranchies à destination de la Suède.

<i>24sk.</i>	====	24 skillingar
<i>29sk.</i>	====	29 skillingar
<i>34sk.</i>	====	34 skillingar
<i>1Rdr.</i>	====	1 riksdaler
<i>1Rdr. 3sk.</i>	====	1 riksdaler 3 skillingar
<i>1Rdr. 10sk.</i>	====	1 _____ 10 _____
<i>1Rdr. 20sk.</i>	====	1 _____ 20 _____
<i>1Rdr. 29sk.</i>	====	1 _____ 29 _____
<i>2Rdr. 6sk.</i>	====	2 _____ 6 _____
<i>2Rdr. 44sk.</i>	====	2 _____ 44 _____

Fig. 1. Förminskad och retuscherad kopia av dokument från Musée de la Poste i Paris med avtryck från de från Sverige först levererade stamparna.

för sådan postutväxling i en "undertabell" till Ersättningstabell C, se nedan.

En jämförelse mellan Tabell C och Ersättningstabell C (inkluderande undertabellen) visar att portosatserna 51sk (1Rdr 3sk) och 70sk (1Rdr 22sk) utgått och därmed även motsvarande dubbelporton, 2Rdr 6sk och 2Rdr 44sk vilka samtliga

Ersättningstabell C (daterad Paris, mars 1857)

Brev till eller från	Brev till Sverige		Brev från Sverige		Portoandel		Totalporto	
	Frank. villkor	Frank. gräns	Frank. villkor	Frank. gräns	Svensk ctms	Fransk ctms	ctms	skill. banco
Spanien, Portugal, Gibraltar	Oblig.	Sp/Fr gräns	Oblig.	Fr/Sp gräns	40	60	100	24
Storbr. med Irland, Sardinien, Schweiziska kantonen	Valfri	Dest.	Valfri	Dest.	40	80	120	29
Toscana, Kyrkostaterna, Sicilierna, Malta, Grekland	Valfri	Dest.	Valfri	Dest.	40	100	140	34
Franska postkontor vid Levanten	Valfri	Dest.	Valfri	Dest.	40	100	140	34
Utomeuropeiska kolonier och länder. Med franska handelsfartyg	Oblig.	Inlast hamn	Oblig.	Avlast hamn	40	100	140	34
Antigua, Bahamas Barbados, Bermuda, Cariacau, Dominica, Grenada, Br. Guyana, Br. Honduras, Montserrat, Nevis, St. Kitts, St. Lucie, St. Vincent, Tobago, Tortola, Trinidad. via England	Oblig.	Inlast hamn	Valfri	Avlast hamn	40	110	150	36
Jamaica, Kanada New Brunswick, Nova Scotia, Prins Edwards Ö, Terra Nova. Via England	Valfri	Dest.	Valfri	Dest.	40	110	150	36
Ostindien, Indiska arkipelagen, Kina, Austr. Via Suez Utomeur. länder utan angivande av väg. Via England	Oblig.	Dest. land.	Oblig.	Dest. land	40	110	150	36
Nya Gren., Ecuador, Peru, Boliva, Chile. Via Panama	Oblig.	Inlast hamn	Oblig.	Avlast. hamn	40	160	200	48
Enligt svenska cirkuläret av den 23.4.1857 har nedanstående tillkommit från 1.5.1857								
USA	Valfri	Dest.	Valfri	Dest.	40	120	160	39
Sandwichöarna	Oblig.	San Frans.	Oblig.	San Frans.	40	120	160	39
Mexico, Cuba	Oblig.	Inlast hamn	Oblig.	Avlast hamn	40	160	200	48

Genom Postverket *Agony* 7. 1855

55

12	1 ^o	2 ^o	3 ^o	med	<u>24 Sk.</u>	à 1. 1/2 p. 2 ^o	8
	1 ^o	2 ^o	3 ^o	med	<u>29 Sk.</u>	à 1. 1/2 p. 2 ^o	8
	1 ^o	2 ^o	3 ^o	med	<u>34 Sk.</u>	à 1. 1/2 p. 2 ^o	8
	1 ^o	2 ^o	3 ^o	med	<u>1 Rdt.</u>	à 1. 1/2 p. 2 ^o	8
	1 ^o	2 ^o	3 ^o	med	<u>1 Rdt. 3 Sk.</u>	à 1. 1/2 p. 2 ^o	14
	1 ^o	2 ^o	3 ^o	med	<u>1 Rdt. 4 Sk.</u>	à 1. 1/2 p. 2 ^o	16
	1 ^o	2 ^o	3 ^o	med	<u>1 Rdt. 2 Sk.</u>	à 1. 1/2 p. 2 ^o	10
	1 ^o	2 ^o	3 ^o	med	<u>1 Rdt. 22 Sk.</u>	à 1. 1/2 p. 2 ^o	16
	1 ^o	2 ^o	3 ^o	med	<u>2 Rdt. 6 Sk.</u>	à 1. 1/2 p. 2 ^o	14
	1 ^o	2 ^o	3 ^o	med	<u>2 Rdt. 44 Sk.</u>	à 1. 1/2 p. 2 ^o	16

Banco 124

Stockholm den 4 Mars 1855.

Adelskantzens
Salmson

A. Salmson

Arbetet utföradt, bebygg.

P. W. Perrotti

47

Fig. 2. Kopia av gravören A. Salmsons räkning för de första 2x10 lösenstamparna.

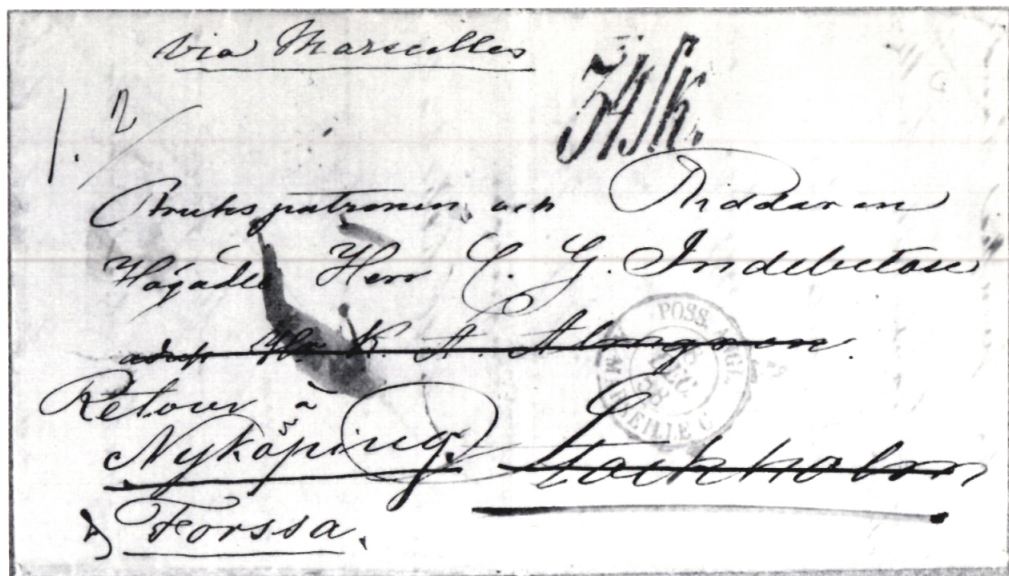

Fig. 3. Brev från Malta med lösenstämpel typ 2, 34sk, stämplat 10.12.1858 och därmed en av de sist slagna skillingstämplarna som noterats. Talet 1.2 i övre, vänstra hörnet betyder 1 riksdaler 2 öre, dvs 34 skilling banco omräknat till det nya myntsytstemet.

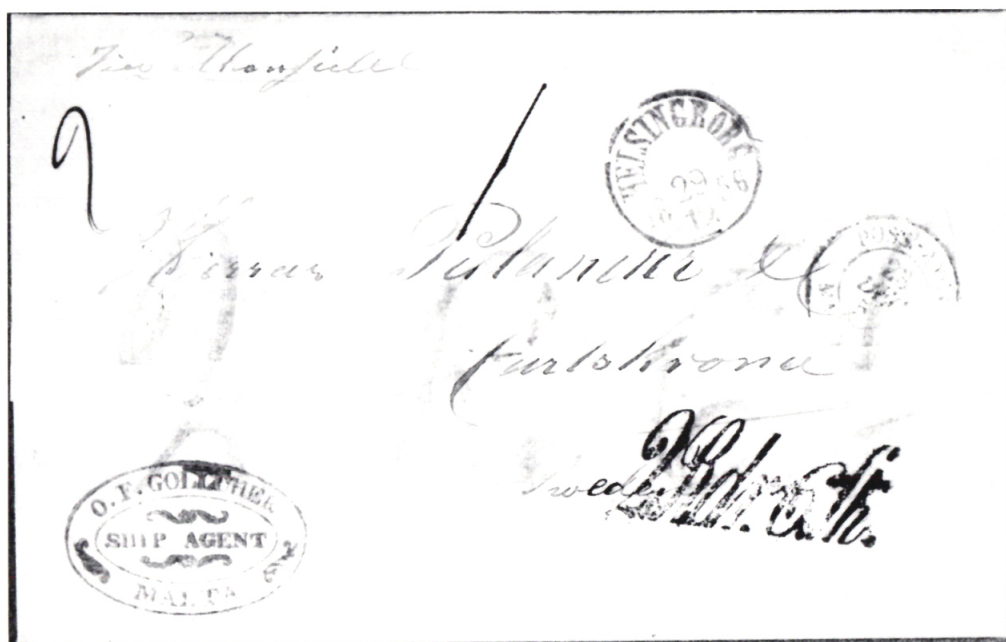

Fig. 4. Brev från Malta (17.12.1856). Eftersom brevet är märkt "2" i övre vänstra hörnet är det av andra viktklassen och borde ha varit lösenbelagt med $2 \times 34sk = 68sk = 1Rdr\ 20sk$. I stället har det lösenbelagts som av tredje viktklassen och därmed stämplats 2Rdr. 6sk. Detta lyckligtvis eftersom det troligen är det enda kända brevet med denna stämpel. Stämplat för trippelposto fanns ej men i detta fall användes dubbelpostostämpeln för 1Rdr. 3sk.

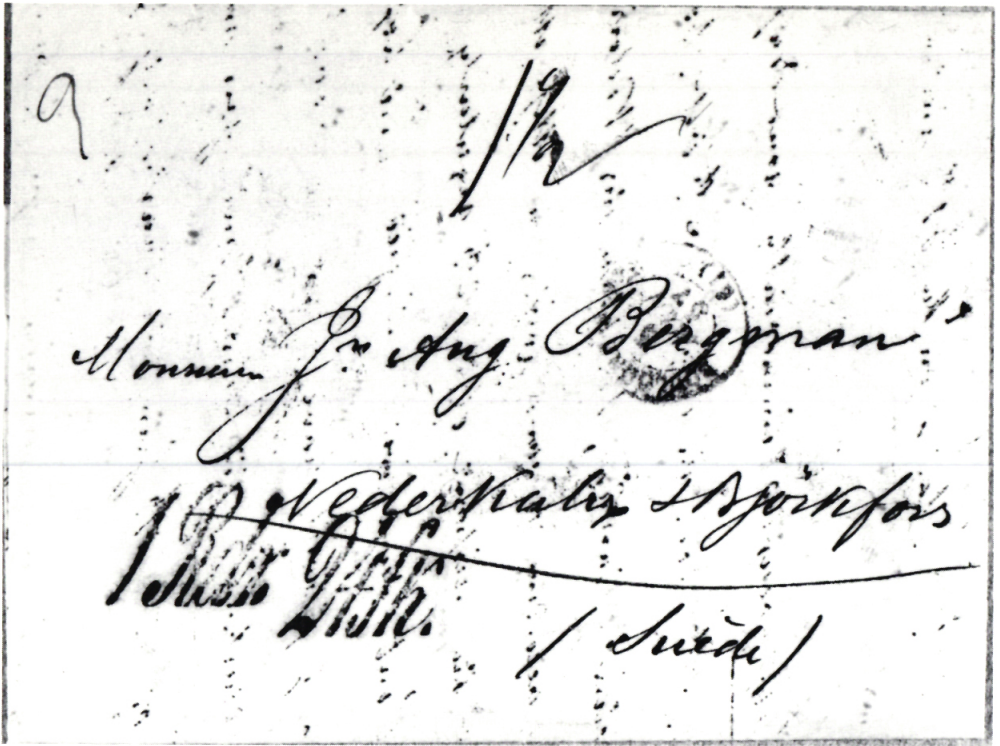

Fig. 5. Brev av tredje viktklassen från Boulogne-Sur-Mer, Frankrike. Enligt expeditionsreglementet fanns bara stamplar för enkel- och dubbelporiton. Men hellre franskbrödslös än rädlös, så man gjorde en kombination av två stämplat och åstadkom på så sätt tredubbelt lösenporto. Tre brev är kända med sådan stämpelkombination.

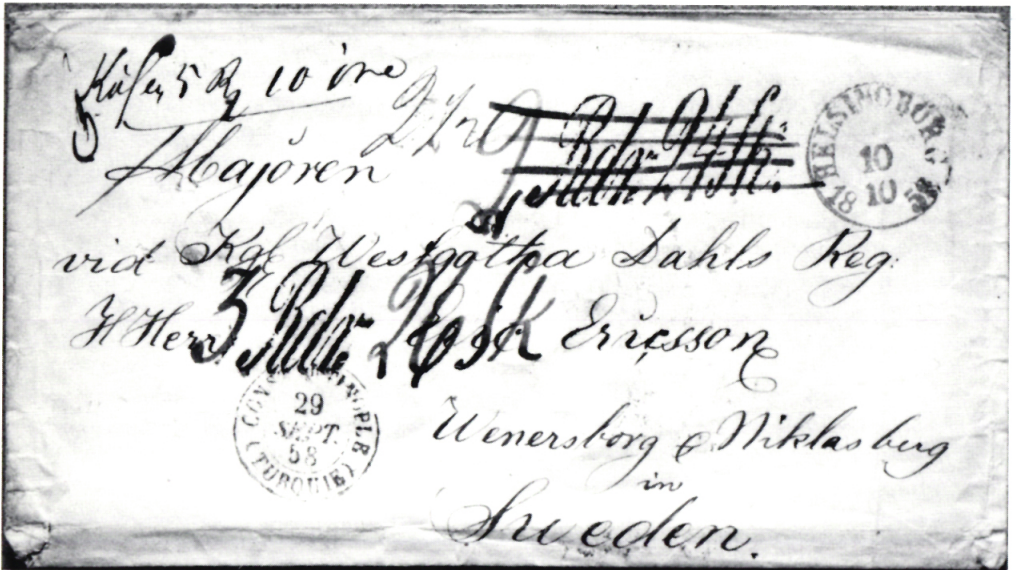

Fig. 6. Brev av femte viktklassen från Constantinopel till Wenersborg. Även på detta brev gjordes ett försök att klara problemet med ett minimum av handskrift men portot var inte $5 \times 24\text{sk} = 2\text{Rdr}$. 24sk utan $5 \times 34\text{sk} = 3\text{Rdr}$. 26sk och då blev det bara "Rdr" som var användbart.

även strukits på dokumentet med stämpelavtryck, se fig. 7.

Nyttillkomna portosatser är 36sk och 39sk vilka uppträder i ett nytt stämpelutförande tillsammans med sina dubbelporton 1Rdr 24sk och 1Rdr 30sk.

Ny portosats är även 48sk (1Rdr) vilken likaså uppträder i det nya stämpelutförandet tillsammans med dubbelportot 2Rdr. Detta trots att en stamp av det äldre utförandet redan fanns för 1Rdr. Förmodligen

ville man att enkel- och dubbelportots stämpelavtryck skulle vara likartade och eftersom någon stamp för 2Rdr inte fanns tidigare, tvingades man att leverera en ny stamp även för enkelportot. Samtliga avtryck jag sett av den "gamla" 1Rdr-stampen har varit för dubbelportot vilket, åtminstone indirekt, stöder denna teori.

Det svenska cirkuläret av den 26.2.1857 anger de ändringar som skett enligt Ersättningstabell C.

Modèle des Taxes à apposer sur les lettres non-affranchies à destination de la Suède.

<i>24sk.</i>	====	24 Skillingar		
<i>29sk.</i>	====	29 Skillingar		
<i>39^{SBCO}_{=B=}</i>	<i>34sk.</i>	====	34 Skillingar	<i>36^{SBCO}_{=B=}</i>
<i>1Rdr.</i>	====	1 Riksdaler	<i>1Rdr.^{SBCO}₌</i>	
<i>1Rdr. 5sk.</i>	====	1 Riksdaler 3 Skillingar		
<i>1Rdr. 10sk.</i>	====	1 _____ 10 _____		
<i>1Rdr. 20sk.</i>	====	1 _____ 20 _____		
<i>1Rdr. 30^{SBCO}_{=B=}</i>	<i>1Rdr. 29sk.</i>	====	1 _____ 22 _____	<i>1Rdr. 24^{SBCO}_{=B=}</i>
<i>2Rdr. 6sk.</i>	====	2 _____ 6 _____	<i>2Rdr.^{SBCO}₌</i>	
<i>2Rdr. 14sk.</i>	====	2 _____ 14 _____		

Fig. 7. Förminskad och retuscherad kopia av dokument från Musée de la Poste i Paris. Nu visas även avtryck av de år 1857 levererade stamparna.

Stamparna för 36S Bco och 1Rdr. Bco fakturerades av gravör Salmson den 6 februari 1857 och motsvarande dubbelportostampar den 17 februari. Tydligt glömdes man beställa de senare när man beställde de första och när de första översändes till Paris med brev 9.2.1857 nämns också att dubbelportostamparna kommer att levereras så snart som möjligt.

Stamparna för 39sk och 1Rdr 30sk fakturerades av Salmson den 16 maj och sändes till Paris med brev av den 19.5.1857.

För samtliga lösenbelopp levererades stamparna i två exemplar.

Fig. 7 med stämpelavtryck visar hur den franska postadministrationen ändrade det tidigare visade dokumentet så att utgående stämplat överströks med ett streck och de nya avtrycken stämplades. Även i detta fall har kopian från Musée de la Poste retuscherats. Som synes är de ny tillkomna stämplatarna helt olika de gamla och jag har därför kallat dem Typ 3.

Totalt är två brev kända stämplade 36S Bco och två 1Rdr. 24S Bco. Alla fyra är stämplade under 1858.

Jag har följaktligen hitintills inte sett avtryck på brev av stamparna:

- 39S Bco
- 1Rdr. Bco
- 1Rdr. 30S Bco
- 2Rdr. Bco

Övergång från skillingar till öre

I samband med övergången från skillingar till öre vid halvårsskiftet 1858 behövdes naturligtvis en helt ny uppsättning stämpelstampar för postkupén mellan Paris och Quievrain. Dessa borde ha tagits i bruk vid halvårsskiftet men så skedde ej.

En gravör W. A. Barklund fakturerade "An graverat 22 Stg. Nummer Stemplar, Sa Rd Rigsmynt 99" den 15 december, 1858 och fick betalt 5 dagar senare. Räkningen bär påskriften: "Stämplatne behöflige för tillämpning af Svensk-franska

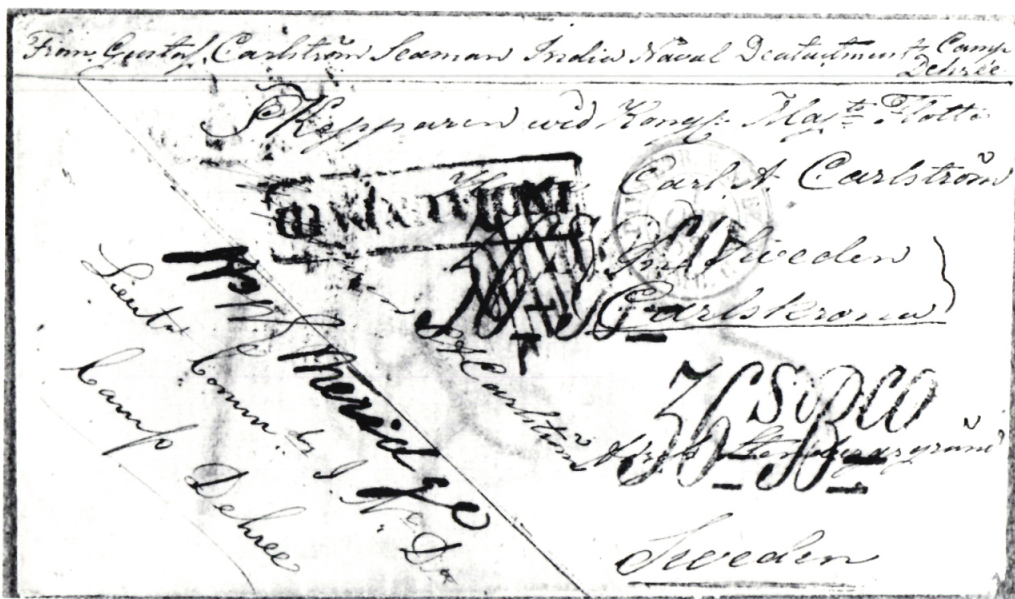

Fig. 8. Brev från Dehree, Indien (16.8.1858) till Carlsrona, med lösenstempel typ 3 för 36S Bco. Avsändaren var svensk sjöman i Indiska flottan och hans överordnade har signerat brevet. Detta gav lägre porto för obefordrade sjömän och soldater in the Armed Forces när brev sändes till England men har inte påverkat portot i detta fall.

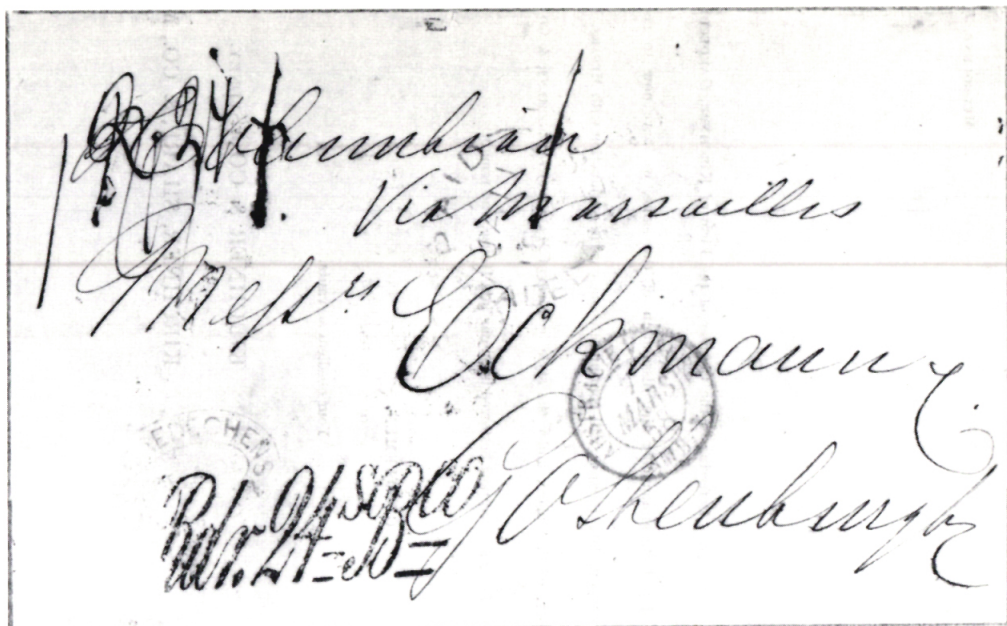

Fig. 9. Dubbelportobrev från Adelaide, Australien (11.1.1858) till Göteborg med lösenstämpel typ 3 för 1Rdr. 24S Bco.

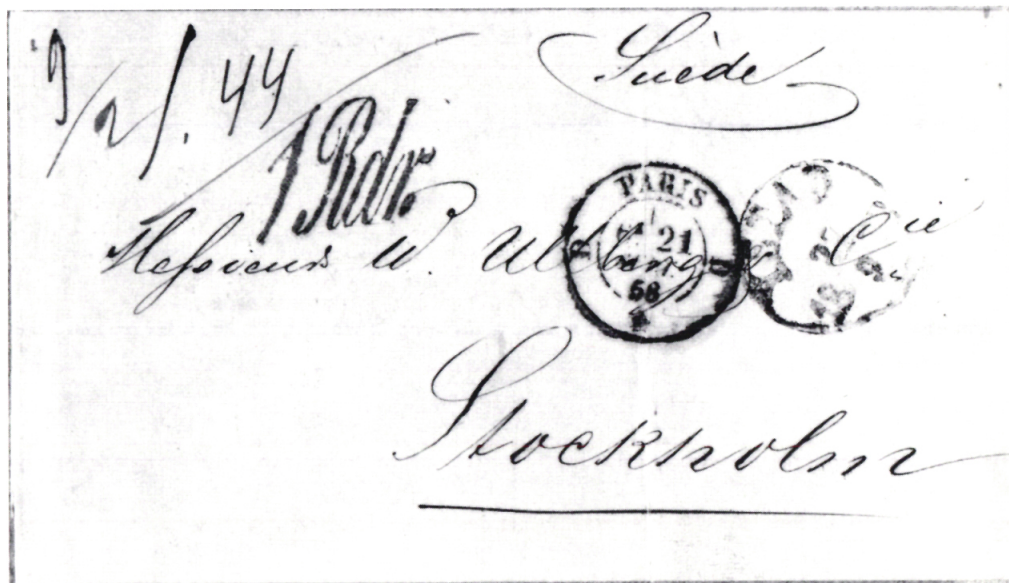

Fig. 10. Dubbelportobrev från Paris (21.9.1858) till Stockholm. Trots att en ny stamp levererats för 1 Rdr användes den gamla. Men skedde så bara när det var fråga om ett dubbelporto?

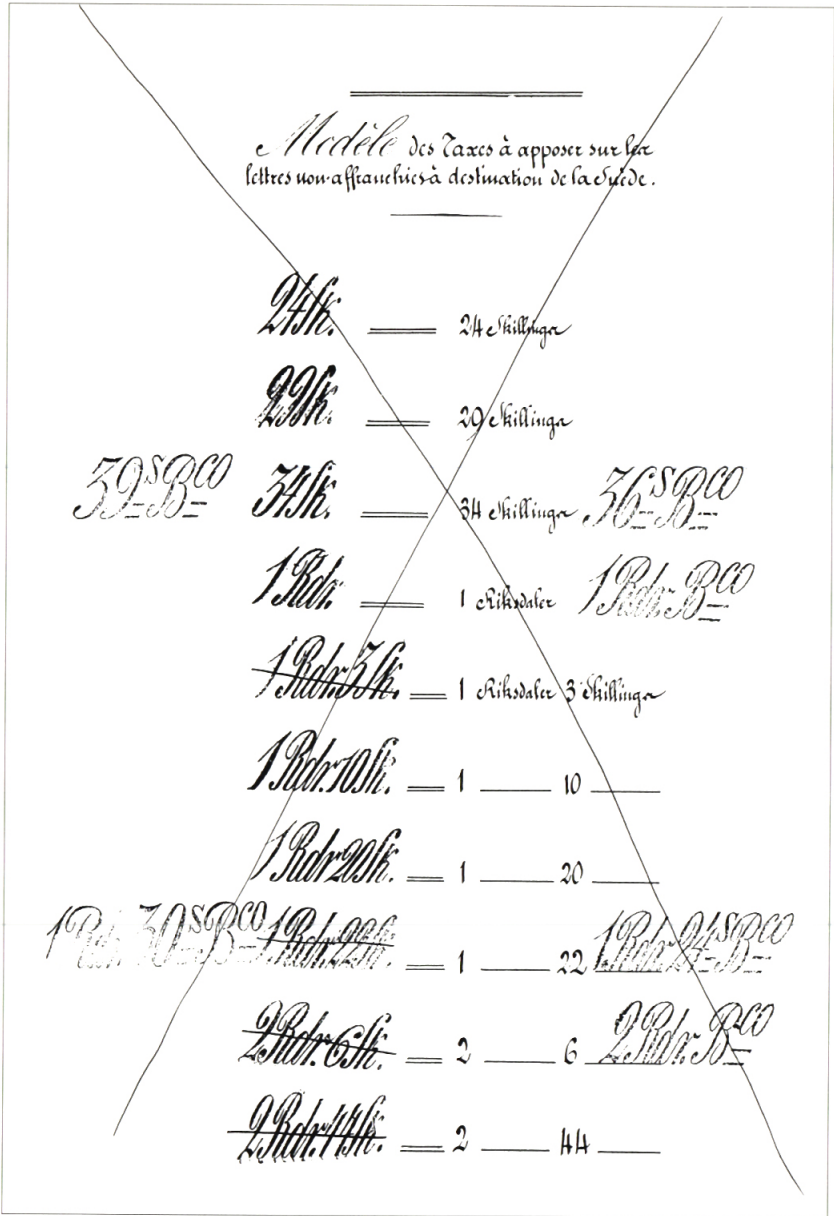

Fig. 11. Förminskad, oretuscherad kopia av det dokument från Musée de la Poste i Paris, som på tidigare sidor visats i retuscherat skick.

Postkonventionen och till (oläsligt namn) aflämnade intygar R. S. Wenroth". Dessa stampar sändes till Paris enligt brev av den 20.12.1858 i vilket specificeras att två stampar sändes för vardera av de portosatser som framgår av fig. 12 på nästa sida.

Den senast slagna skillingstämpeln

(34sk) jag sett har slagits 13.12.1858 och den tidigaste stämpeln (144) med enbart siffror har slagits 14.1.1859. En gissning att bytet skedde vid årsskiftet ligger alltså nära till hands. Den franska postadministrationen korsade då över dokumentet med skillingstämplarna och ovanstående bild

(fig. 11) visar hur det i oretuscherat skick ser ut idag.

De nylevererade stamparna angav lösenbeloppet med enbart siffror utan angivande av ordet öre ("siffertyp").

Enligt referens 4 existerar brev med både skillingstämpel och siffertypstämpel på samma brev. Jag har ej sett något sådant brev och ifrågasätter om det inte möjligen rör sig om missförstånd. I annat fall skulle ju båda stamptyperna, åtminstone under

kort tid, funnits i postkupén samtidigt.

Förmodligen samtidigt som man korsade över dokumentet med skillingstämplarna gjorde man avtryck av de nylevererade olika siffertypstamparna, totalt elva stycken. Stampen "144" kunde tjänstgöra för både högsta enkelportot och lägsta dubbelportot och därför blev det ett ojämnt antal stampar.

I den nya svenska taxan daterad 28.10.1858 och gällande från och med

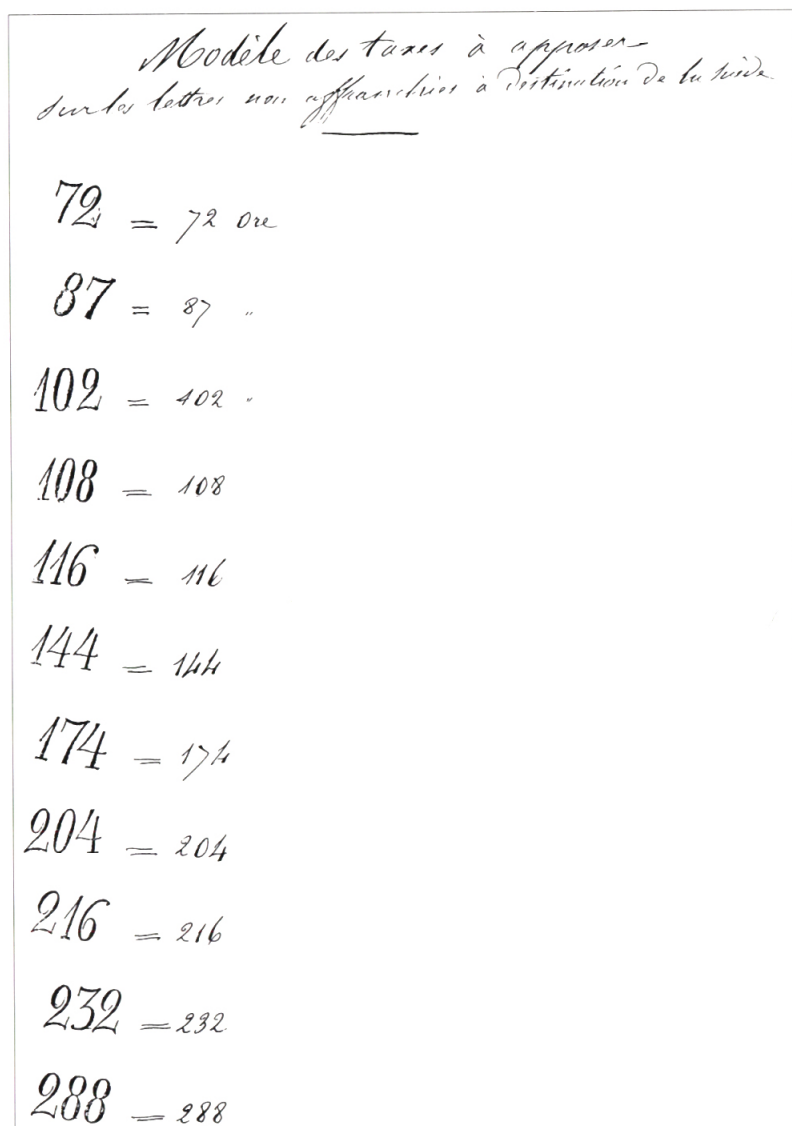

Fig. 12. Förminskad, oretuscherad kopia av ett dokument från Musée de la Poste i Paris med avtryck av nylevererade stampar med lösenbeloppet i öre men uttryckt enbart med siffror.

1859 har alla porton omräknats från skillingar till öre med den vanliga faktorn tre. En egendomlighet har tillkommit i det att en helt ny portosats, 123 öre, uppträder för brev via Frankrike och Suez befordrade med handelsfartyg. Någon motsvarighet finns ej i franska portotabeller. Skulle portosatsen 123 öre vara korrekt, vilket betvivlas, borde ytterligare en stamp (123) funnits med bland stämpelavtrycken. Troligen är det en felskrivning eller ett tryckfel och borde vara 102, eller möjligen 108, vilket portot blev i taxan av den 22.9.1864.

Några nya portosatser som krävde nya lösenstampar uppträdde inte under resten av konventionens giltighetstid men väl en del ändringar varav några väsentliga kan nämnas:

- Savoyen och Nizza blev franska och fick portot 72 öre (cirkulär 25.6.1860).
- Toscana och Lucca, Parma, Modena, Romagna samt Sicilierna bildade, tillsammans med Sardinien och Lombardiet, Italien och fick portot 87 öre (cirkulär 21.11.1861).
- Den tidigare ej omnämnda portosatsen 48sk för Tunis och Tanger blev 108 öre enligt 1859 års taxa och sänktes till 102 öre enligt taxan av den 22.9.1864.

Förhållandet beträffande Brasilien, Uruguay och Argentina är mera komplext och är värt en kommentar, inte minst p.g.a. att ett antal felaktigt lösenbelagda brev existerar. Dessa har lösenportot 102 och 204 öre för enkel- resp. dubbelportobrev. Låt mig först som sist slå fast att någon portosats 102 öre inte har förekommit för brev via Frankrike till dessa länder. Detta om man bortser från det porto som gällde för befordran med handelsfartyg. Samtliga ifrågakörande brev har dock befordrats med franska packet-båtar.

Den 1.6.1860 besvarade Generalpost-

styrelsen ett brev från Paris av den 11 april, vilket jag tyvärr inte funnit på Postens Centralarkiv men av svarsbrevet framgår att Frankrike i maj månad hade för avsikt att öppna packet-båttrafik mellan Bordeaux och Rio de Janeiro via bl.a. Lissabon. Portot, med frankotvång, blev 150 ctms=108 öre. Denna förbindelse utvidgades senare under året till att med mindre fartyg utgående från Rio trafikera Uruguay och Argentina. Frankotvång med portot 108 öre kom att gälla till dessa länder.

I ett brev av den 28.8.1860 meddelades från Paris att Frankrike slutit en konvention med Brasilien och att portot från den 1.10 därmed höjts till 160 ctms=116 öre. Frankotvånget upphörde.

Ovannämnda portosatser förblev gällande under resten av konventionens giltighetstid. Det förefaller kanske egendomligt att Brasilien hade ett högre porto än de båda längre bort belägna länderna, men det har sin förklaring. Konvention mellan Brasilien och Frankrike av den 7.7.1860 anger att Brasilien skulle ha 70 reis= 20 ctms av totalportot, som var 80 ctms. Detta för den brasilianska inrikeshanteringen av breven. För Argentina och Uruguay gällde portot bara till anlöpningshamnen.

Kan det ändå vara "handels-fartygspor-tot" 34sk =102 öre som är med och spökar när det gäller lösenportot? Eller ett skrivfel i en lathund använd i postkupén? Under alla förhållanden så synes de felaktiga lösenportona, 102 och 204 öre, förekomma oftare än de korrekta, 116 resp. 232 öre. I avräkningarna mellan Frankrike och Sverige användes det korrekta portot.

När Frankrike och Spanien slöt en ny konvention den 5.8.1859 uppkom möjligheten att mellan dessa länder frankera försändelser ända till adressaten och inte bara till landsgränsen. Enligt ett brev till Sverige daterat Paris den 28.10.1859 hade man i Frankrike efter hårda förhandlingar i Paris

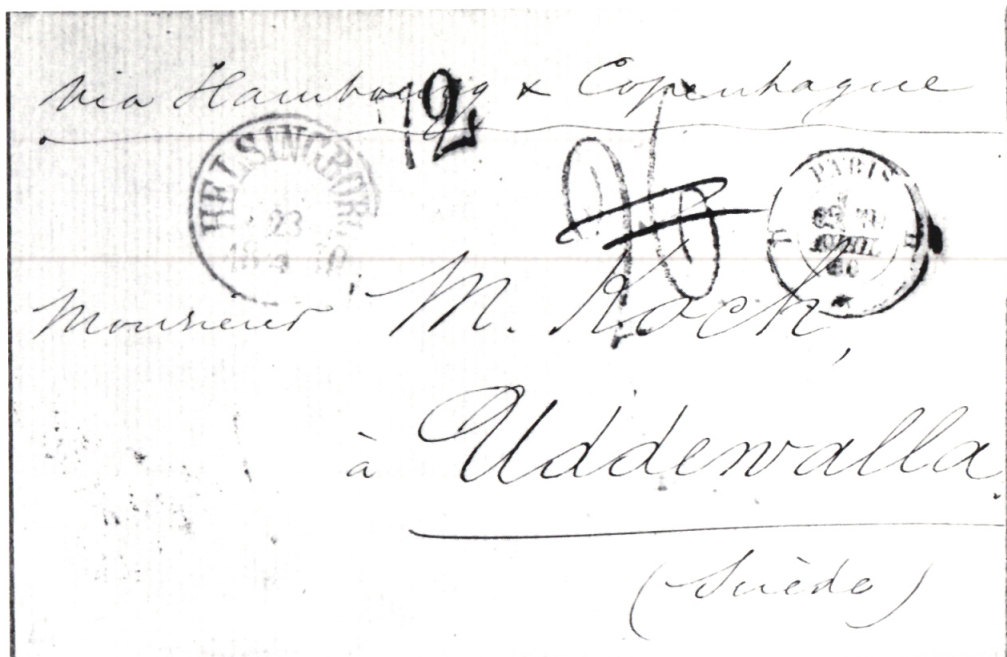

Fig. 13. Brev sänt från Paris (19.4.1860) till Uddevalla. Först slogs den norska lösenstämpeln 26sk men misstaget rättades till och den svenska enkelportostämpeln 72 slogs istället.

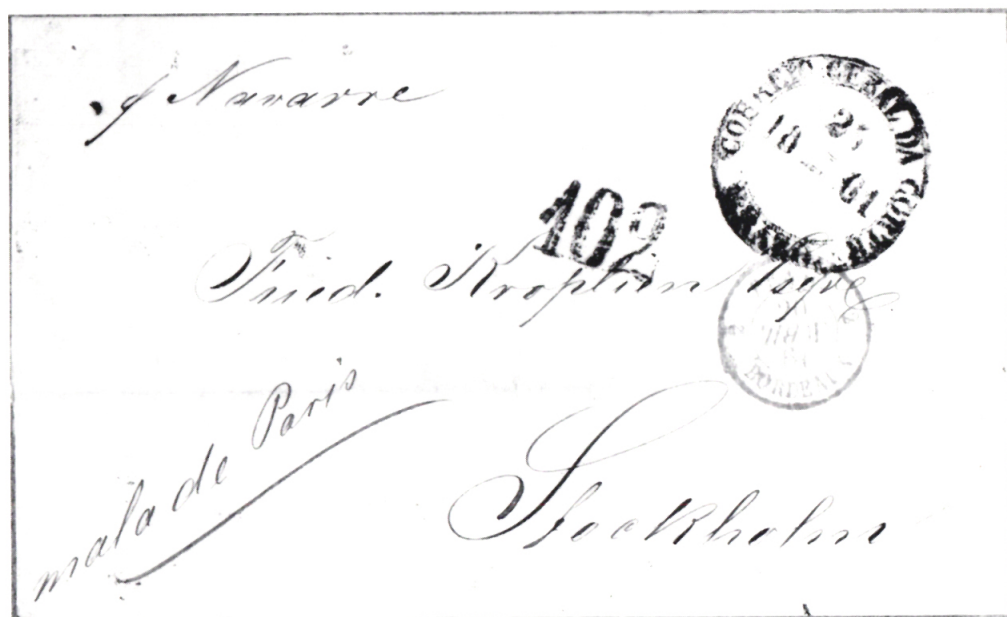

Fig. 14. Enkelportobrev från Rio de Janeiro (25.3.1861) till Stockholm. Någon portosats 102 öre fanns inte mellan Brasilien och Sverige. En systematisk felaktighet förekommer eftersom ett flertal brev lösenbelagts med 102 i stället för 116 öre.

lyckats pressa den ditreste spanske förhandlaren att acceptera motsvarande villkor för transitpost via Frankrike. Portot mellan Sverige och Spanien skulle bli 87 öre och mellan Sverige och Cuba, Puerto

Rico och Filippinerna 144 öre. Sverige gratulerade till förhandlingsresultatet i ett brev av den 15 november. Glädjen blev dock kortvarig ty den 23.11 meddelade Frankrike att den spanska regeringen hade

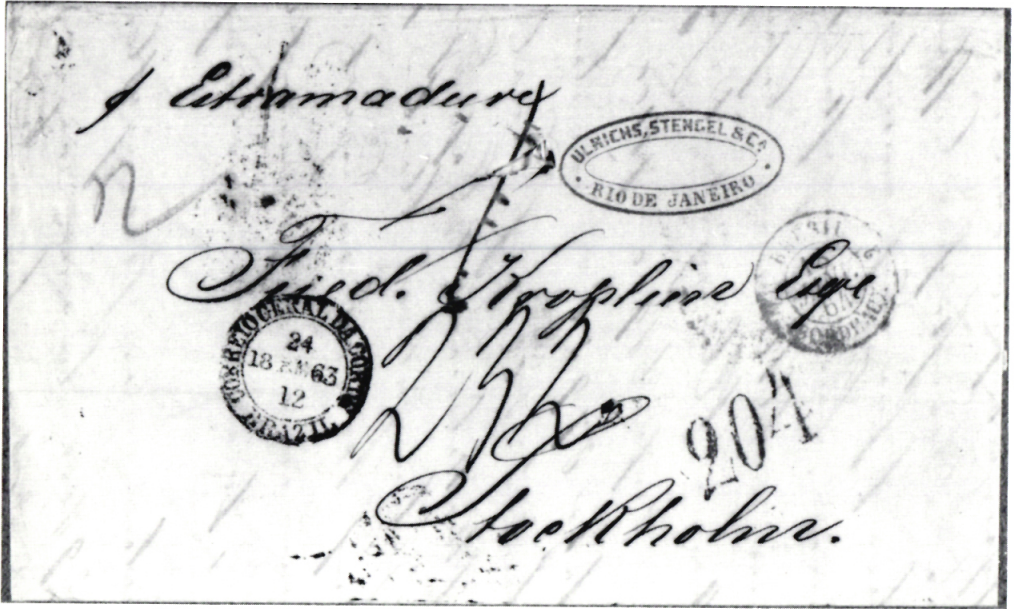

Fig. 15. Dubbelportobrev från Rio de Janeiro (24.12.1863) till Stockholm. Även dubbelportot från Brasilien stämplades ibland felaktigt med 204 i stället för 232 öre. Beträffande ovanstående brev noteras dock att mottagaren ändå fick lösa brevet med 232 öre .

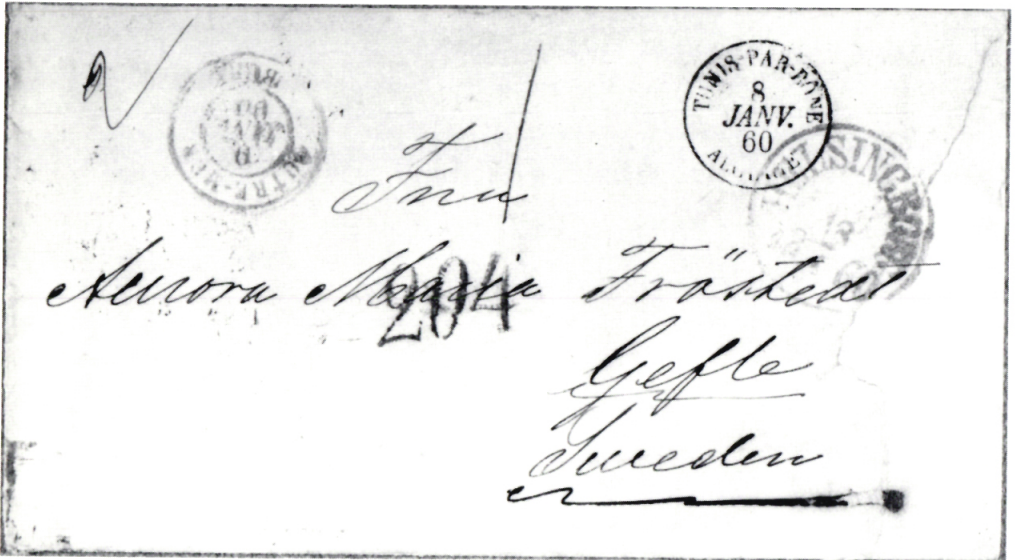

Fig. 16. Brev sänt från Tunis (8.1.1860) till Gefle. Dubbelportot från franska postanstalter vid Medelhavet var 204 öre men från Tunis och Tanger 216 öre. Fru Fröstedt tjänade alltså 12 öre på ovanstående misstag.

vägrat att ratificera uppgörelsen och frankering till fransk/spansk gräns fortsatte att gälla. När en motsvarande möjlighet infördes mellan Frankrike och Portugal kom detta Sverige till del med portot 87 öre. Detta enligt cirkulär av den 6.9.1866. Lösenportot sattes lika trots att det var 20 ctms högre för franska korrespondenter.

Tämligen många brev existerar, där posttjänstemannen slagit en lösenstämpel men upptäckt att han slagit fel och omedelbart rättat till sitt misstag. Något extra posthistoriskt intresse kan man knappast tillmäta dessa brev. Annorlunda blir det när felet passerat oupptäckt eller kanske t.o.m. uppträder systematiskt. I stället för att visa brev som i största allmänhet har siffertypstämplar för att ange lösenbeloppet har jag valt att slå två flugor i en smäll och visar några sådana brev som har behandlats felaktigt (fig. 14–16).

Lille tillkommer som franskt utväxlingspostkontor

I referens 4 framkastas tanken att stämpelarna 72 och 144 kanske slogs även i Stockholm eftersom de observerats förekomma i ett par, något olika, skepnader. Så var inte fallet utan i stället har det under konventionens giltighetstid tillkommit nya franska utväxlingskontor.

I ett brev från Frankrike daterat den 26.4. 1862 meddelas att man på grund av ändring i tidtabellerna för tågtrafiken mellan Paris och Lille, skulle föredra att posten från Sverige till Lille med omgivning ar karterades direkt på Lille för att därmed snabbare nå adressaten. Reciprokt skulle då Lille kartera på Hamburg, Stockholm och Ystad. Sverige godkände förslaget som kom att gälla från 15.5.1862.

En kopia av ett dokument från Musée de la Poste i Paris (fig. 17) visar avtryck av

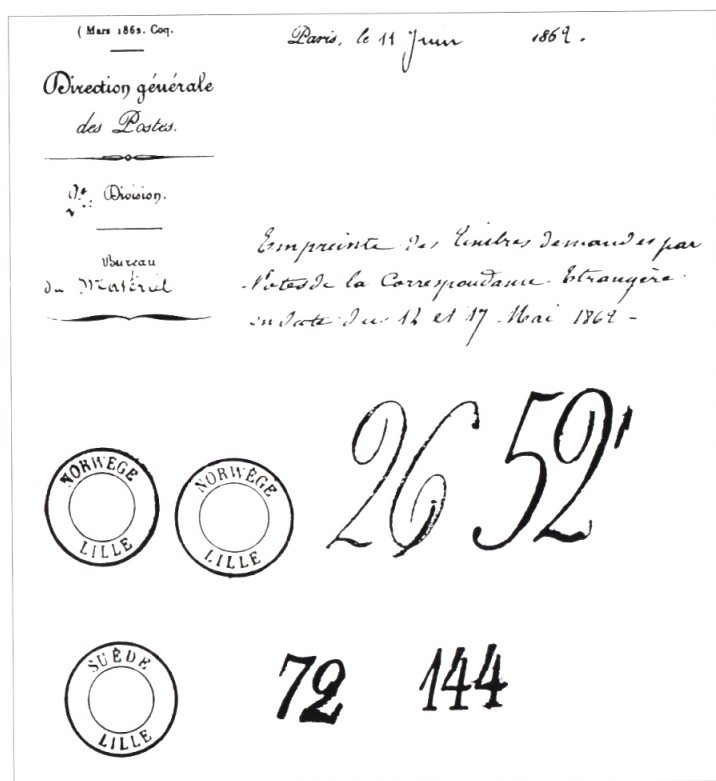

Fig. 17. Förminskad kopia av dokument från Musée de la Poste i Paris.

de stampar som användes i Lille. Jag har ej lyckats hitta någon skriftväxling eller gravörräkning som tyder på att dessa stampar levererades från Sverige.

Dessa stämplat är mycket sällsynta på brev.

Andra nytillkomna utväxlingspostkontor

1. Posttrafiken mellan Hamburg och Sverige stördes år 1864 av det dansk/preussiska kriget om hertigdömena. Svenska postverket öppnade därför i början av februari en tillfällig ångbåtsförbindelse mellan Ystad och Warnemünde med vilken även den franska posten befordrades. Denna förbindelse nedlades redan i och med mars månads utgång och en ångbåtsförbindelse öppnades mellan Malmö och Lübeck. I brev till Paris daterade den 6 och 20 maj, 1864 informerades det franska postverket om ovanstående liksom om att postbefordran med ångbåt mellan Stettin och Stockholm upphört och att ångbåtstrafiken mellan Ystad och Stralsund nedlagts tills vidare. På grund av ovanstående skulle, från 1.6.1864, all post från Frankrike karteras dels på Malmö (för Malmö och några platser i södra Sverige), dels på postkupén mellan Malmö och Jönköping för resten av landet (Södra Stambanan kallas genomgående "järnvägen mellan Malmö och Jönköping" i den svensk/franska brevväxlingen). Postsäckarna skulle sändas till Lübeck och tills vidare skulle ingen utväxling i slutet säck äga rum mellan Frankrike och hamburgkontoret. I cirkulär av den 17.5.1864 informerades de svenska postanstalterna om ovanstående och samtliga, exklusive Malmö med närliggande kontor, beordrades att sända den franska posten till Södra Stambanans postkupéexp. Observera att därmed upphörde Stockholm att kartera post direkt till Frankrike.

Som en följd av ovanstående beordrades

i maj månad samma år ystadkontoret att sända berörda "handlingar och effekter" (vilket man måste anta inkluderade alla berörda stämplat) till malmökontoret. Stockholmskontoret beordrades att sända motsvarande till Södra Stambanans postkupéexpedition.

Här kan även nämnas att redan nästa år, 1865, överfördes från den 1 maj befordran av den franska posten till den nyöppnade linjen Malmö-Stralsund. Posten under vintermånaderna 1865/66 gick vissa dagar med denna förbindelse och andra via Danmark.

Linjen Malmö-Stralsund ersattes i sin tur av den ånyo öppnade linjen Ystad-Stralsund när järnvägen mellan Eslöv och Ystad blev färdig år 1866. Med anledning härav meddelades till Paris den 26.4.1866 att post, som tidigare karterats på Malmö, skulle nu i stället från 1.5 karteras på Ystad. Eftersom postbefordringen mellan Eslöv och Ystad skedde i en postkupé som lydde under Södra Stambanan (Cirkulär 19.4.1866) skulle vanliga brev till Frankrike även i fortsättningen karteras på Södra Stambanan. Några orter nära Ystad skulle dock kartera på denna stad. Malmökontoret instruerades att återsända till Ystad de "berörda handlingar och effekter hvilka från Ystad i maj månad 1864 kommo Malmö till handa". När hösten kom, eller närmare bestämt den 25.9.1866, instruerades åter ystadkontoret att sända till Malmö de "handlingar och effekter" som i april översänts av detta kontor till Ystad.

För vinterpostföringen skulle "i allmänhet" användas befordringsvägen över Danmark och Lübeck.

Vad som ovan nämnts beträffande "berörda handlingar och effekter" för år 1866 tillämpades även för år 1867.

Man kan av ovanstående sluta sig till att Frankrike inte behövde sända fler lösenstampar till Sverige. Kontoren i Ystad och

Malmö använde växelvis samma stampar och Södra Stambanans postkupéexpedition behöll de ursprungliga stockholmsstamparna för bruk året runt.

2. Frankrike meddelade att från 1.6.1864 skulle all kartering upphöra på postkupén mellan Paris och Quievrain och i stället ske på postkupén Paris- Erquelines. Sannolikt överfördes de svensktillverkade stamparna från den förra postkupén till den senare.

3. I ett brev daterat Paris 5.11.1864 tog Frankrike upp ett förslag att Paris skulle bli nytt utväxlingspostkontor och utväxla post med Malmö och med postkupén mellan Malmö och Jönköping. Detta berörde post till Sverige via Paris samt post från Paris med omgivning. Post från Malmö och från postkupén Malmö-Jönköping till Paris med omgivning skulle karteras på Paris. Sverige godkände förslaget som kom att gälla från 1.1.1865.

Jag har inte lyckats finna dokumentation som tyder på att de i Paris använda lösenstamparna tillverkats i Sverige, och inte heller har jag i Paris hittat några avtryck motsvarande de tidigare visade.

4. I slutet av konventionens giltighetstid, närmare bestämt 18.4.1867, uttryckte Frankrike önskemål om att Malmö (och därmed Ystad under sommarmånaderna)

och postkupén Malmö-Jönköping borde kartera på postkupén Lille-Calais för ett antal franska postkontor utefter denna järnväg samt för brev till Storbritannien via Frankrike. Sverige godkände förslaget att gälla från 1.6.1867.

Inte heller i detta fall har jag funnit dokumentation som tyder på att använda lösenstampar tillverkats i Sverige och man måste nog hålla för troligt att åtminstone Paris- och postkupéstamparna för Lille-Calais beställts av franska postverket i Frankrike, men det kan inte uteslutas att så skett även med stamparna använda i Lille.

Stämpeljämförelse

När man granskar stämplarna får man näst intill intrycket att det funnits lika många olika stampar som det finns avtryck. Då jag gjorde nedanstående stämpelsammanställning utgick jag från hypotesen att brev som bär stämpeln "Paris à Quievrain" har lösenstämplats i postkupén mellan dessa orter medan brev som saknar en sådan stämpel kan ha blivit lösenstämplade på annat kontor. Tillkomsttidpunkterna för nya utväxlingskontor har givetvis beaktats.

För sammanställningen har uteslutande egna brev använts och bara fall där jag kan visa avtryck från både postkupén och från Paris har medtagits. Med ett större material

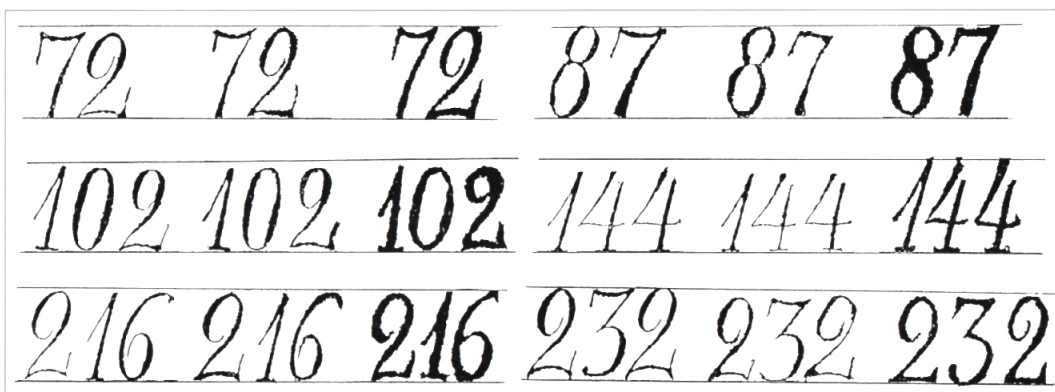

Fig. 18. Jämförelse av avtryck från stampar använda i postkupén mellan Paris och Quievrain (de två första i varje grupp) respektive på Pariskontoret.

till förfogande skulle naturligtvis både ett bättre och ett mer fullständigt resultat erhållits eftersom man kan utgå från att stampar för samtliga lösenbelopp fanns i Paris. Många gånger är det svårt att avgöra till vilken kategori en given stämpel hör och felbedömning från min sida kan inte uteslutas.

Som första stämpel för varje lösenbelopp har jag kopierat avtrycket från museidokumentet, därefter följer ett avtryck som slagits i postkupén mellan Paris och Quievrain följt av ett från Paris. Stämpeldynans kvalitet för dagen, kuvertpapprets hårdhet, dammkorn etc. påverkade högeligen slutresultatet. Lägg därtill att två stampar användes parallellt för ett och samma lösenbelopp på ett och samma postkontor och möjligheterna för variationer blir stora.

Det övre strecket i sammanställningen är inritat 12,5 mm ovanför fotstrecket.

Generellt kan sägas att de stampar som användes i Paris gav ett grövre och klumpigare avtryck än de som användes i postkupén.

Jag har en stämpel "72" från september, 1864 och en "87" från maj, 1862 som är betydligt lägre och bredare än alla andra. De kan inte inrangeras i något schema enligt ovan, utan man måste anta att det antingen förekom att de två stamparna i ett levererat par var olika i några enstaka fall, eller att ersättningstillverkning skett

Bevarade stämpelstampar

Av de svensktillverkade stamparna finns endast "PP" bevarad. De fransktillverkade 10, 20, 14 och 28 har också bevarats åt eftervärlden.

Samtliga finns på Postmuseum i Stockholm.

Förekomstnoteringar

Den vanligaste frågan en samlare ställer sig när han ser ett nytt objekt är förmodligen hur sällsynt det är. Uppgifterna i tabellen

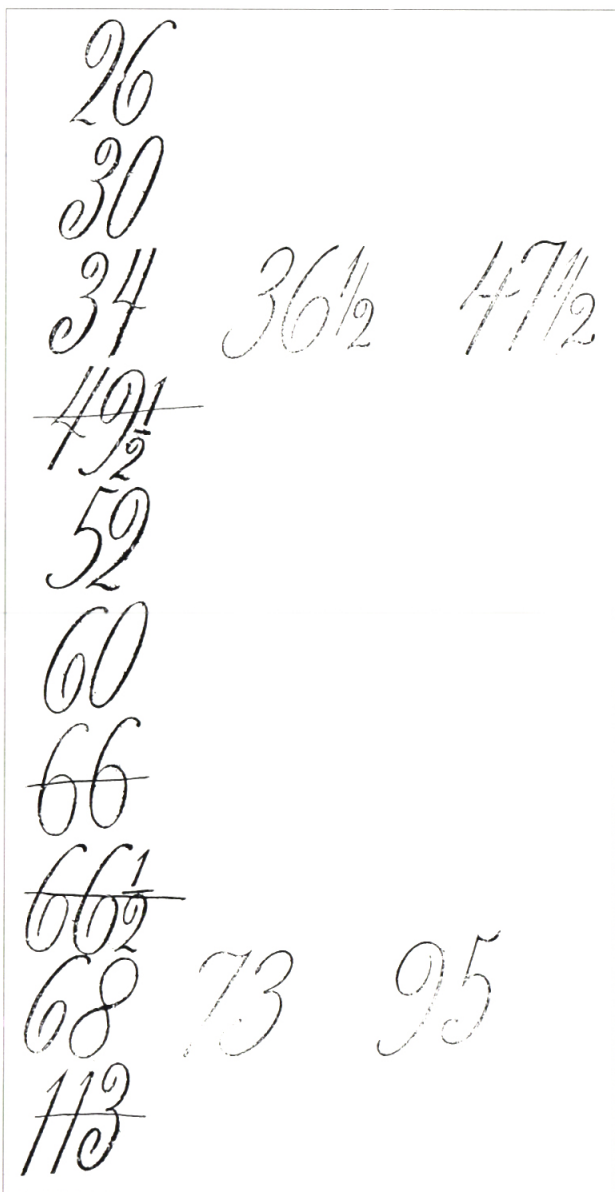

Fig. 19. Förminskad kopia av dokument visande norska lösenstämplar. Från Musée de la Poste i Paris.

Stämpel	Egen studie			Referens 4
	Tidigaste	Senaste	Antal Sedda	Antal sedda
24 sk.	4.3.1855	13.12.1858	Ca 50	Mer än 100
29 sk	19.2.1855	30.11.1858	16	Max. 5
34 sk.	11.2.1855	10.12.1858	10	Max. 5
1Rdr.	30.6.1855	21.9.1858	18	11–25
1Rdr. 3 sk.	–	–	0	Ej nämnd
1Rdr. 10 sk	25.4.1855	3.8.1858	5	Max. 5
1Rdr. 20 sk.	28.2.1855	X.Y.1858	8	Max. 5
1Rdr. 22 sk.	–	–	0	Ej nämnd
2Rdr. 6 sk.	17.12.1856	17.12.1856	1	1
2Rdr. 44 sk.	–	–	0	Ej nämnd
36 S Bco	23.3.1858	16.8.1858	2	Max. 5
39 S Bco	–	–	0	Ej nämnd
1Rdr. Bco	–	–	0	Ej nämnd
1Rdr. 24 S Bco	8.3.1858	28.4.1858	2	Max. 5
1Rdr. 30 S Bco	–	–	0	Ej nämnd
2Rdr. Bco	–	–	0	Ej nämnd
72	23.4.1859	20.1.1868	Ca 70	Mer än 100
87	20.2.1859	21.4.1867	6	Max. 5
102	17.1.1859	26.3.1867	11	6–10
108	12.9.1859	20.4.1864	6	Max. 5
116	24.8.1864	20.5.1867	2	6–10
144	14.1.1859	19.9.1868	Ca 40	26–100
174	21.1.1859	31.12.1867	7	Ej nämnd
204	8.2.1859	18.1.1864	7	6–10
216	7.9.1858	20.1.1868	16	11–25
232	25.2.1861	24.6.1866	14	11–25
288	–	–	0	Ej nämnd

ovan baserar sig på brev avbildade i böcker, auktionskataloger etc. och måste nog anses ge en tämligen god uppfattning om hur vanliga, eller kanske snarare ovanliga, stämplarna är idag. Täckningsgraden av alla svenska auktionskataloger är mycket hög, den av utländska mindre god av naturliga skäl. Ingen hänsyn har tagits till eventuellt arkivmaterial. Nya brev dyker upp allt emellanåt och enbart upplösning av ett litet släktarkiv e. d. kan radikalt förändra bilden. Vad som presenteras är, med andra ord, det antal olika brev med en given stämpel, som jag sett antingen avbildade eller i verkligheten. Som en jämförelse redovisas förekomstuppgifter från referens 4.

Datum för tidigaste och senaste kända stämpel avser i många fall brevets avsändningsdag eller annat läsbart datum på eller i brevet.

Vad avser sifferstämplarna har ingen särskildnad gjorts mellan sådana som slogs i postkupén eller i Paris.

Norska lösenstämplar

När jag för några år sedan kom i kontakt med nuvarande samlarvännen Michel Lascombe, bosatt i Norge, var han vänlig nog att åt mig kopiera sin egen kopia av den konvention och det expeditionsreglemente som bildar bas för denna uppsats. Detta inspirerade i sin tur till att söka ytterligare material på postmuseet i Paris. Härvid

fann jag även en sammanställning över norska lösenstämplar. Den avbildas i fig. 19 (s. 82) med en förhoppning att den kan vara norska lösensamlare till glädje. Någon kunskap att kommentera den besitter jag inte och avstår därför helt från detta.

Tack

Ett tack för hjälp och bistånd vill jag framför allt rikta till min hustru Kersti och till Michel Lascombe. Dessutom till personalen på Musée de la Poste i Paris, på Postens Centralarkiv och på Postmuseum i Stockholm, som alltid varit och är så enastående hjälpsamma.

Referenser

Arkivdokument i Musée de la Poste, Paris, Postens Centralarkiv och Postmuseum, Stockholm.

Den fransk-norsk/svenska konventionen av år 1854 med tillhörande expeditionsreglemente (fransk text).

- - -

Alexandre, Jean-Paul, m.fl. Les Tarifs postaux français 1627–1969. Le Havre 1982.

Haij, Curt, Svensk lösen. Stockholm 1973 (*Sveriges Filatelist-Förbund: Specialhandbok, 1*).

Ivarsson, Ulf, En studie av de svenska lösenstämplarna 1843–1874. Stockholm 1979 (*Sveriges Filatelist-Förbund: Specialhandbok, 4*).